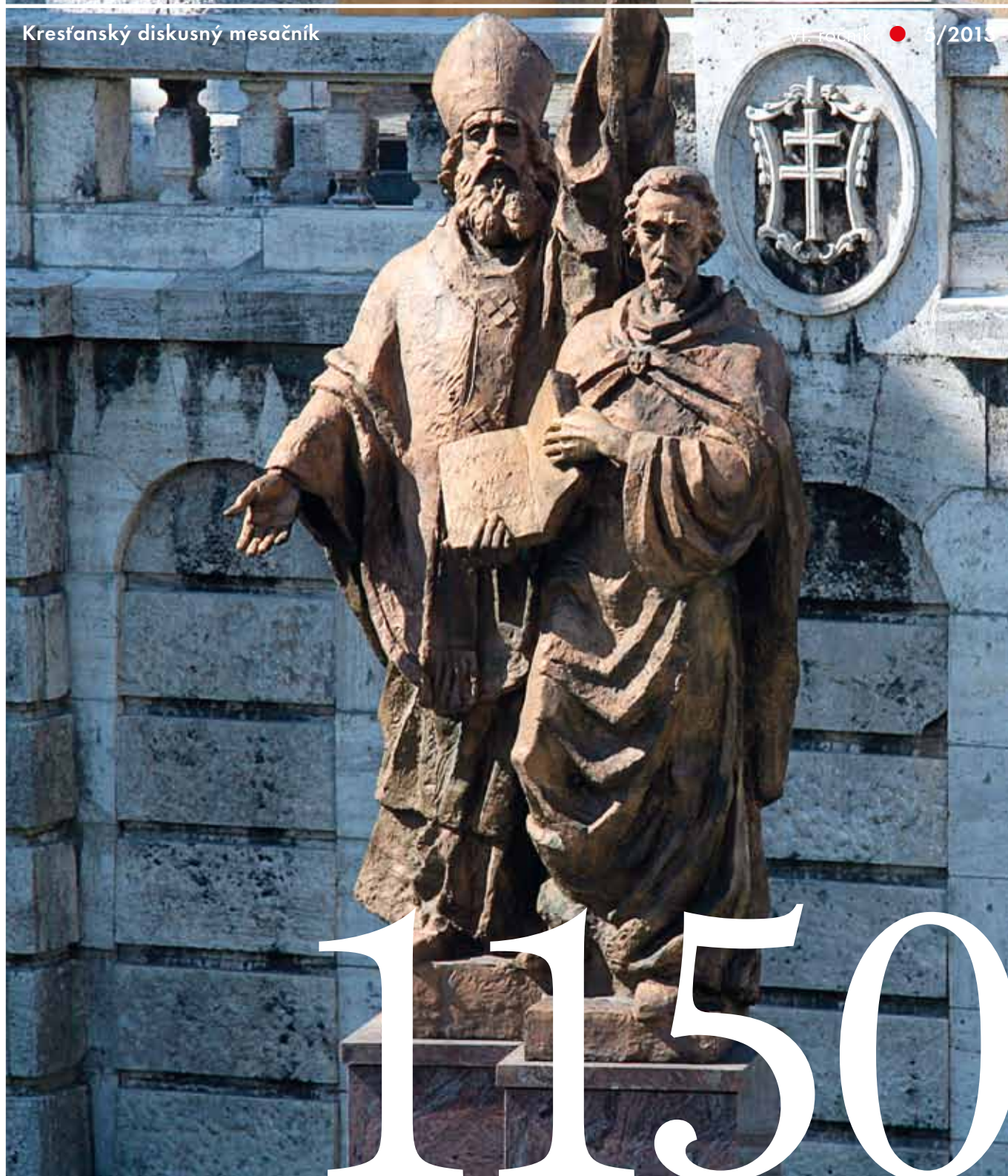

DIALÓG

Kresťanský diskusný mesačník

5/2015

1150

Pozor! Zmena poštovej adresy redakcie:

Od 1. júna 2013
DIALÓG
Sadová 28
900 51 ZOHOR

Telefón:
0903 474142

V súvislosti
so sťahovaním
ospravedľňujeme
možné meškanie
distribúcie
júnového čísla
(6-7) Dialógu.

O B S A H

FÓRUM	4
PRI ŠÁLKE... s Michalom Hreškom	5
POZDRAV Z CHORVÁTSKA Jiří Dohnal	10
Filozofické okienko:: PRÍBEH UTRPENIA A VIERY Roman Králik	12
1 150 ROKOV CYRIL A METOD	14
O DÔLEŽITOSTI SYMBOLOV Štefan Markuš	26
DIALÓG MLADÝCH Emócie vs. Rozum	27

Pri zborových objednávkach je odporúčaná predajná cena do 2,20 €, (podľa zborových dotácií)

Individuálne objednávky: cena + poštovné

PRIVÍTAME VAŠU POMOC, KTORÚ MÔŽETE POSLAŤ NA ÚČET: 262 104 1859/1100, Variabilný symbol: 1013

Redakčná rada: Štefan Markuš (predseda), Tibor Máhrík, Bohuslav Piatko, Rastislav Šteško **Šéfredaktor:** Bohuslav Piatko,
bpiatko@internet.sk **Redakcia:** Ľuboslava Straková, Jozef Uhlík, Eva Bechná, Barbara Turčíková (Žilina), Gabriel Gajdos (webmajster),
e-mail: gabriel.gajdos@cb.sk **Dizajn a grafické spracovanie:** Martin Piatko

Sídlo vydavateľa, adresa redakcie: Živnostenská 2, 811 06 Bratislava, IČO: 35 757 43,
č. tel.: 02 207 11 468 e-mail: svatava@internet.sk, web: www.mediasvatava.sk

Vydavateľ: Media Svatava, spol. s r.o. **Vyšlo:** 16. 5. 2013 **Tlač:** Transmedic Slovakia, s.r.o.

Predná strana obálky: Foto: Ľubo Bechný: Cyril a Metod v Žiline.

EV: 2670/08 ISSN: 1337-6985

Rodičovský odpočet

...zachovávaj moje príkazy a budeš žiť. (Prís 4, 4)

TÁŇA
MÁHRIKOVÁ
(CB Žilina)

„Napíš niečo svieže“, povzbudil ma šéfredaktor, keď mi ponúkal tento májový priestor. Nuž, to sa ľahko povie, ale ťažšie zrealizuje, keď máte za sebou mesiac tvorby štatistických výkazov, o zmysle ktorých hlboko pochybujete. „Niečo o deťoch“, dodal „a pokojne do toho daj aj štatistiku“, bravúrne odblokoval môj pokus o výhovorku. Mozog sa okamžite rozbehol naučeným spôsobom, aby zmapoval skutočnosti, ktoré nazhromaždil za posledné pol storočie. Keď som bola školáčkou, okuliare sme nosili len traja v triede a rozvedených rodičov mala len jedna spolužiačka. Po niekoľkých desaťročiach sa štatistika obrátila takmer do opačného pomeru a ja som otvárala som oči v úžase, keď nám na rodičovskom združení základnej školy učiteľka vysvetľovala, že fajčenie žiakov už ani neriešia, lebo je to zanedbateľný problém oproti drogám. Rýchlo som pochopila, že prvoradou úlohou rodiča je postarať sa o to, aby deti v psychickom zdraví prežili obdobie povinnej školskej dochádzky. Nespoliehať sa vo výchove na nikoho iného a neprenechať svoje deti vplyvu podnikavých spolužiakov. Často si spomínam ako moja babička mňa a moje sesternice, zvykla ľutovať: „Máte to ťažké, za mojej mladosti škola a rodina išli rovnakým smerom, vy musíte svoje deti pred školou chrániť.“

Do štatistiky v mojom odbore neoddeliteľne patria aj ekonomické ukazovatele. Mať deti je finančne mimoriadne náročné. Takmer sa mi žiada povedať, že je to najväčší luxus nášho života. Len si predstavte, že máte tri deti a každé potrebuje okuliare a ortodontický strojček na zuby. A to sa vôbec sa nedotýkam bicyklov, hudobných nástrojov či lyžiarskej výbavy na finančne nedostupný školský kurz, nehovorím o vyššom štúdiu a nákladoch na internát. Ak si niektorí z čitateľov myslia, že zbytočne dramtizujem, musím ich ubezpečiť, že hovorím z praktickej skúsenosti. Minulý režim sa snažil oddeliť deti od rodičovského vplyvu čo najskôr. Koľkí z mojich rovesníkov boli v jasličkách od piatich mesiacov svojho života? Väčšina? Ekonomická politika bola nastavená tak, aby rodičia potrebovali dva príjmy a štát prevzal úlohu vychovávateľa. Veľmi rýchlo a ľahko sa stane, že funkcia rodiča sa i dnes zúži na zabezpečovanie financií. Dieťa potrebuje to i ono a dieťa dostane to i ono.

Ako vidíte, ekonomika ma celkom strhla a čochvíľa tu z toho bude článok do časopisu „Dane a účtovníctvo“. Ozaj, dane, ako by to bolo, keby sme nehovorili o niečom, čo sa nás tak bytostne dotýka. Skúste ignorovať dane a neprežijete, štát si vás nájde, vystupuje aj so spätnou platnosťou ako najspoločlivejší poľovnícky pes. Poznáte ten skvelý výrok z filmu „Zoznámte sa, Joe Black“, že jediné, čo v živote nemôžete obísť sú dane a smrť? Dane a smrť. Akú daň si vypýta naša výchova v živote našich detí? Tou najhoršou odpoveďou, ktorá sa tu a teraz natiska je smrť. A teraz mám na mysli tu večnú. Najťažšia chvíľa, ktorej sa môže rodič dožiť je smrť vlastného dieťaťa. Pravdepodobne ste zažili takúto situáciu v svojom okolí a možno ste ju zažili priamo vo svojom živote. Neunesiteľná ťažoba prázdnoty. Túžba vrátiť čas späť, dotknúť sa, pritúliť. Len pred pár dňami, v mojom príbuzenstve deväťdesiatročnej matke zomrel vyše šesťdesiatročný syn. Nemohla byť s ním, lebo žil v Kanade. Bola som prichystaná na reakciu plnú bolesti a zármutku. Skutočnosť však bola iná, oslobodzujúca, naplnená istotou zo skorého stretnutia. Blízkosť tohto stretnutia bola pre starenku reálnejšia ako cesta do Kanady.

Nedávno som pozorovala krokusy v našej záhradke. Aká radosť, keď sa roztopí sneh a už vidno špičky zelených lístočkov spolu s pukmi kvetov. Rátam trsy, rátam farby, biele, fialové, len žlté chýbajú. Možno ich zjedli hraboše, musím sa s tým zmieriť, jednoducho nie sú. Pár dní prešlo a spod kameňa, osadeného ako estetický prvok záhonu, sa tlačia moje žlté chůdatá. Hneď som kameň nadvihla a snažila sa vyslobodiť stlačené a skrútené listy. Ani len zelené neboli pre nedostatok slnka, no statočne chránili púčik kvetu. Hoci menšie ako ostatné, hoci pokrútené a pokrivené, ale vykvitli. Vybavil sa mi tento obraz, keď hovorím o deťoch, aj ony sú, napriek svojej krehkosti, odolné a životaschopné, netreba sa obávať, že by si nenašli svoju cestu životom. Je len otázka aká bude a kam povedie?

Už ste počuli, že deti sú to jediné, čo si z pozemského života môžeme „zobrať“ do neba?

NAPÍSAĽI STE NÁM

www.mediasvatava.sk / bpiatko@internet.sk

AD: Ako sláviť Veľkú noc? (Dialóg 4/2013)

Dovoľujem si reagovať na článok *Ako sláviť Veľkú noc* a rada by som porozprávala o tom, ako slávime spoločne Veľkú noc u nás v Žiline. Už osem rokov zvykneme na Veľkú noc organizovať zborový viacgeneračný tábor. Pôvodne sa zvykol konať v lete, na Veľkú noc sme ho presunuli z viacerých praktických dôvodov: veľké množstvo aktivít v lete (vrátane finančnej náročnosti pre rodiny), dostatok voľných dní počas Veľkej noci, únik pred opitými šibačmi a nákupného, upratovacieho a vyváracieho šialenstva. „Zašijeme“ sa spoločne do nejakého rekreačného zariadenia mimo civilizácie, kde v ideálnom prípade nie je ani signál a máme niekoľko dní jeden pre druhého a pre nerušené stretnutie s Bohom. Zvyčajne začíname vo štvrtok večer alebo piatok ráno, končíme v pondelok na obed.

A čo celý víkend robíme? Keďže v Žiline nemáme vlastné priestory, kuchyne rekreačných zariadení sú vynikajúcou príležitosťou usporiadať na Veľký piatok tzv. paschálnu večer. Nerobíme ju síce každý rok, lebo nechceme, aby sa z nej stala rutina, ale keď už ju robíme, snažíme sa jurobiť skutočne ako komunita, jedna rodina, naplno. A tak my ženy spoločne prestierame, deti pomáhajú lúpať vajčička, chystajú nekvasený chlebič, muži diskutujú s kazateľom, kto, čo bude čítať a ako sa počas bohoslužby bude zapájať. To, že sme spolu na chate, je ideálna príležitosť, aby sa

mohol každý zapojiť alebo aspoň nadýchnuť celej tej prípravnej atmosféry a vidieť do kuchyne.

A ako si spoločne nachystáme, tak aj potom večeríme a po večeri ešte dlho sedíme okolo stolov a rozprávame sa. Sedávame po rodinách, pričom každá rodina si „adoptuje“ rôznych jednotlivcov, ktorí v tábore rodinu nemajú. A vlastne celý víkend prebieha týmto spôsobom, že si seniori adoptujú vnúčatá a deti starých rodičov alebo tety, ujov, bratrancov a sesternice. Ľudia, ktorí žijú single nie sú počas sviatkov sami a tí, čo sú zvyčajne pripútani k veľkej rodine, alebo „k platni“ majú viacej voľnosti a sú medzi ľuďmi.

V nedeľu slávime veľkonočné bohoslužby, kde znova do liturgie zapájame viacerých prítomných – mladších aj starších a dokonca aj deti, ktoré, napríklad, môžu vystúpiť s recitáciou básne. A keďže všetko je také akési iné a hlavne nikto neuteká po bohoslužbách rýchlo domov variť, ľudia sa spontánne prihlásia povedať svedectvo, alebo len vyjadrujú svoju radosť, objímajú sa a nechávajú doznievať to, čo počuli.

Súčastou pobytu býva krátke vyučovanie, kde riešime nielen duchovné, ale aj úplne praktické témy, ako je výchova detí, manželské problémy a. i. Zvyčajne prednáša náš kazateľ, ale mali sme aj viacero pozvaných hostí (napr. Emil Komárik), veľký priestor nechávame diskusií.

Vo zvyšnom čase sa venujeme rôznym športom a zábavným pro-

gramom, dôraz kladieme na zachovanie komunity a budovanie vzťahov. To znamená, že ak sa naša rodina rozhodne ísť na prechádzku do lesa, určite pozve aj inú rodinu. Keď sa mládežníci rozhodnúť zahrať si volejbalový turnaj, všetci ostatní nadšene fandia. Keď sa koná rodinná olympiáda, idú všetci, aj totálni nešportovci. Vôbec neprekáža, že sme niektorí dospelí smiešni, ako nevieme dobehnúť, lebo naše deti potrebujú vidieť svojich rodičov, ako majú naraz kopu času aj na bláznovstvá, vedia si zo seba urobiť žarty a držať partiu. V tomto smere sú úžasnou psychickou očistou žartovné večerné programy so spoločnými súťažami a scénkami, kde zasa prvoradým cieľom je budovanie vzájomných vzťahov a blízkosti.

Celá atmosféra pobytu a jeho konanie mimo cirkevných priestorov je vynikajúcou a overenou príležitosťou ako pozvať našich neveriacich priateľov.

Eva Bechná, Žilina

AD: O krste (Dialóg 3/2013)

Myslím si, že dilema, či krstiť alebo nekrstiť dočatá (ďalej len „deti“) nevystihuje v plnej miere problem, ktorý označuje, ale do veľkej miery retušuje inú nejasnosť, ktorá za ním stojí. Tou je otázka definitívneho postavenia dieťaťa pred Bohom, jednoducho formulovaná takto: **Je dieťa spasené?** Momentálne, vo svojom stave a súčasnosti? Pokiaľ skúmaním dôjdeme k záveru, že áno, bezpochyby mu patrí krst, keďže krst je vyjadrením spásneho Božie-

ho konania pri človekovi. Ak nado-
budneme presvedčenie, že spasené
nie je, pretože neuverilo, potom
musíme počítať s tým, že naše i všet-
ky ostatné deti v prípade úmrtia ne-
majú šancu obstať pred Bohom, sú
odsúdené a nepomôže im ani po-
krstenie, ani nepokrstenie. Nemô-
žem si pomôcť, ale utešovanie sa
Božou spravodlivosťou v naložení
s dieťaťom zoči-voči tejto možnos-
ti sa mi zdá morbidnou útechou.
Tomu, kto sa biblickou cestou dopra-
cuje k neutrálnej odpovedi, by som
v bratskej láske povedal toto: Postoj
– „neviem, lebo litera Písma o tom
nič nehovorí“ nie je neutrálnym
postojom, ako sa navonok tvári, ale
v skutočnosti podporuje negatív-
ne stanovisko, pre ktoré je mlčanie
literary žiaducim podnetom. Nuž,
potom je alibisticky nepresné pove-
dať, že „nevieme“, či dieťa je spase-
né. Presnejšie je povedať: „*chceme
to nevedieť*“, pretože inak by sme
museli vedieť, alebo aspoň tušiť nie-
čo iné.

Obidva publikované príspevky
ukázali, že aj keď evanjelikáli pova-
žujú krst za dôležitý, predsa len nie
za rozhodujúci duchovný faktor pri
človekovi. Paradoxne však v neisto-
te ohľadne oprávnenosti detského
krstu rezonuje obava z toho, aby sa
ním dieťaťu náhodou neprisúdila
taká pozícia pred Bohom, v kto-
rej reálne nie je. Zaráža, že strach
je viac z pozície lepšej, nie horšej.
V dezorientácii v načrtnutých otáz-
kach vidím skrytú príčinu, prečo sa
krst detí stal medzi evanjelikálmi
vecou vykonštruovaných rozporov
a neopodstatnenej citlivosti. Kom-
penzácia krstu „menším“ úkonom
požehnania dieťaťa môže byť v ta-
komto prípade neuvedomovaným
výrazom danej nejasnosti.

*Pavol Bomba,
kazateľ CB, Vranov n. Topľou.*

PRI ŠÁLKE S... MICHALOM HREŠKOM

sa ĽUBO BECHNÝ rozprával aj o tom, že

OBNOVA CIRKVI MUSÍ PRÍŠŤ Z JEJ VNÚTRA

Foto: Ľ. BECHNÝ

MICHAL HREŠKO (1930), sa
narodil v obci Bracovce (okres
Michalovce) a spolu so svojimi
dvoma sestrami vyrastal v kres-
ťanskej rodine. Počas dospievania
prežil intenzívne duchovné
prebudenie a od tých čias je ver-
ným nasledovníkom Pána Ježiša
Krista. V období totality neváhal
a pred bezpečím vlačnej služ-
by dal prednosť aktívnej práci v
zbore, so starými i mladými. To
vzbudilo pozornosť Štátnej bez-
pečnosti (ŠTB) a následne sa v
roku 1985 dostal do vyšetrova-
cej väzby.

O manželoch Michalovi a Emílii
Hreškových som toho veľa počul.
Cez ich dcéru Evku Hrubovú som
mal možnosť spoznať ich v minu-
losti aj osobne. Až teraz som však
mal tú česť zotrvať s evanjelickým
farárom Michalom Hreškom v nie-
koľkohodinovom otvorenom roz-
hovore o ich živote a dôležitých
otázkach nášho bytia i cirkvi.

**Brat farár, vraj vás v mladosti
volali „tiger“. Ako ste k tejto
prezývke prišli?**

Dostal som ju na teologickej fa-
kulte – v prvom ročníku, keď nás
starší študenti ako „balekov“ prijí-
mali medzi seba. Každého prváka
pomenovali podľa nejakého filmu,
ktorý vtedy bežal. Moja spolu-
žiačka, terajšia manželka dostala
prezývku „krotiteľka tigrov“. Spo-
luziaci si všimli, že je medzi nami
istý vzťah, hoci sme vtedy spolu

ešte nechodili. Ale čosi tušili, a tak
som dostal krycie meno „tiger“.

**Čo takého sa vo vašom živo-
te udialo, že ste sa rozhodli
v takom hroznom roku, akým
bol rok 1952, ísť študovať teo-
lógiu? Bolo už po komunistic-
kom puči, prezident Gottwald
držal opraty pevne vo svojich
rukách, začínali sa politické
procesy.**

Bolo za tým moje prebudenie.
Z formálneho vlačného evanjelika
sa zo mňa stal človek s osobným
vzťahom k Bohu cez Ježiša Krista.
Vtedy som o tom ešte nevedel, ale
išlo o preklopenie sa k pietizmu,
ktorý u nás na Slovensku presa-
dzoval spolok Modrý kríž. Jeho
predstavitelia vykonávali v povoj-
nových rokoch po dedinách inten-
zívne evanjelizácie. Mňa ovplyvnil
Ján Vasiľ, reformovaný farár ►

v Bánovciach nad Ondavou, ktorý kládol dôraz na celkovú zmenu života po obrátení.

Ako reagovala vtedajšia oficiálna evanjelická cirkev na misiónárov Modrého kríža?

Modrý kríž bol označovaný za sektu a pripodobňovaný k jehovistom. Jeho členovia dostali prezývku „salviši“. Nebolo to jednoduché, ale našlo sa viacero farárov, ktorí chceli s Modrým krížom otvorene spolupracovať. Takými boli Lukáč, Hroboň (starý otec súčasných Hroboňovcov), potom Mitál, Mišina a ďalší. To sú tí, ktorí v roku 1936 založili Modlitebné bratstvo evanjelických farárov. A samozrejme, nesmieme zabudnúť na sestry Royové, ktoré sa pridali k Modrému krížu. Cirkev vtedy, tak ako aj dnes, nevedela akceptovať otázku znovuzrodenia.

Čoho sa báli, keď Modrý kríž hlásal len pozitívne veci, napr. abstinenciu?

Niektorým farárom abstinencia prekážala. (smiech) Keď budete

študovať svedectvá vtedajších kolportérov, tak sa dočítate, že niektorí farári proti nim aktívne bojovali.

Pochádzate z roľníckej rodiny. Prijali rodičia, že ste pred gazdovaním dali prednosť štúdiu, hoci ste boli v rodine jediným synom, a teda aj dedičom a pokračovateľom rodu?

Keď som mal 17 rokov, nastal čas oddelenia sa od predchádzajúceho spôsobu života. Mali sme vtedy asi 6 hektárov ornej pôdy a nejaké lúky. Rodičia na mňa netlačili, aby som za každú cenu pokračoval v ich šlapajach. Paradoxne k tomu trochu dopomohol aj socializmus – zakladali sa družstvá a ľudí nútili, aby do ich užívania dávali svoje súkromné hospodárstva. Režimu teda vyhovovalo, keď deti roľníkov študovali, a tak nemohli doma robiť.

Skôr, ako ste nastúpili na teológiu, študovali ste pedagogiku. Za akých okolností ste sa dostali na bohosloveckú fakultu?

V roku 1948 som začal študovať na kantorsko-katechetickú školu v Banskej Štiavnici, chcel som pôsobiť medzi mladými ľuďmi a vydávať im svedectvo. Po absolvovaní prvého ročníka túto cirkevnú školu zrušili a odporúčali nám prejsť do prípravného ročníka Pedagogickej vysokej školy. Rok som zostal v Štiavnici, neskôr v Pozdišovciach, ako laický učiteľ náboženstva na uvoľnenom mieste po pedagógoch, ktorí už nemohli učiť. Evanjelickí učitelia vtedy už nesmeli popri svojom zamestnaní „kantorovať“ ani vyučovať náboženstvo. Museli sa rozhodnúť pre jedno alebo druhé.

V lete 1949 zriadili pre laických učiteľov trojmesačný kurz v Modre, kde sídlil aj generálny biskupský úrad. Po ukončení kurzu som rok učil v Trenčíne a popritom som hľadal spôsob, ako si na gymnáziu urobiť externe maturitu. Tú som potreboval, aby som mohol študovať teológiu. No nepodarilo sa – režim už riaditeľov prísne kontroloval.

A vtedy sa otvorili dvere na prípravný kurz teológie. Na fakulte pôsobil Dr. Michalko, ktorý ma konfirmoval, a ten ma upozornil na to, aby som si podal prihlášku.

Manželka Emília mala podobnú cestu?

Tiež začínala ako laická učiteľka náboženstva v Třinci. Absolvovali sme prípravný maturitný kurz pri bohosloveckej fakulte v Bratislave a po mesiaci sme prešli do Prahy, kde bola podobná prípravka iných protestantských cirkví. Tam sme maturovali.

Na vojenčinu ste nemuseli?

Po prípravke mi hrozil odchod na vojenskú službu, komunisti sa v tom priam vyžívali. S pomocou priateľov sa mi jej však podarilo vyhnúť. Na základnú vojenskú službu som šiel až po skončení teológie.

Aké bolo štúdium za totality?

Ťažké. Už sa začali prejavovať horliví pokrokoví pedagógovia. Niektorí študenti sa s nimi dostávali do konfliktu a museli odísť z fakulty, napr. Daniel Veselý. Vtedajší profesor Hromádka musel veľmi balansovať, aby to s komunistami

Michal Hreško s manželkou

vydržal. Nesloboda trčala z každého rohu.

Po skončení fakulty boli umiestnenky?

Manželka bola ordinovaná v Sliezskej cirkvi evanjelickej v Třinci a ja som išiel na dva roky na vojenčinu do pohotovostného pluku na Šumavu, pri hraniciach so Západným Nemeckom. Dostal som dokonca vyznamenanie „vzorný vojak“ (smiech). Paradoxne, moje kresťanské presvedčenie na vojenčine nikomu neprekážalo. Dokonca mi občias tolerovali aj nedeľnú návštevu kostola v rámci vychádzky. Po skončení základnej vojenskej služby som nastúpil do Košíc, kde som vykonával funkciu biskupského a neskôr seniorálneho kaplána.

Ženili ste sa až po 30-ke, v roku 1960. Manželka išla s vami do Košíc?

Pôvodne nastúpila vo svojej materskej cirkvi do cirkevného domova dôchodcov v Komornej Lhotke ako vedúca zdravotná sestra. Neskôr, keď sme sa vzali, prišla za mnou do Košíc. Miesto v cirkvi však dostala až po roku a pol. Dovtedy pracovala ako krajčírka – šili zástavy a dekorácie na rôzne slávnostné príležitosti. Ostalo jej to doteraz, veľmi rada občias pre rodinu niečo ušije. Je všestranne nadaná a v minulosti aj maľovala.

Aký bol duchovný život vo vtedajších Košiciach?

Na tú dobu som mohol slúžiť pomerne slobodne. Viedol som stretnutia mládeže, biblické hodiny. Mali sme okolo seba kruh úprimne veriacich ľudí, s ktorými sme sa dobre poznali a mohli sa na seba spoľahnúť.

Netlačila vás ŠTB k spolupráci?

Spomínam si na to, ako sa raz biskup Kátlovský vrátil z nejakého mierového zasadnutia v Prahe, s informáciou, že cirkev v africkom Kamerune, kde po revolúcii od roku 1966 vládla komunistická strana, potrebuje pracovníkov – farárov a ich manželky ako zdravotné sestry.

Predtým v Kamerune pôsobil náš jediný misionár Kornel Halát. Cirkev nás oslovila, či by sme tam

s manželkou nechceli ísť, keďže sme boli v tom čase kapláni a navyše bezdetní. Okrem nás mali vycestovať dva ďalšie páry z Československej cirkvi evanjelickej. Súhlasili sme a dokonca sme sa začali učiť po francúzsky, manželka sa pripravovala na zdravotníckej škole, aby získala diplom zdravotnej sestry, no nakoniec to nevyšlo. Okamžite sa na nás napojila ŠTB a tlačili ma k záväzku spolupráce – to bola podmienka pre naše vycestovanie. Nič som nesľúbil, nič som nepodpísal.

Misia v Kamerune síce nevyšla, ale vy ste dokázali, že vás nezlomila. Kde ste ďalej pokračovali v službe?

V roku 1962 som nastúpil ako námestný farár do Mníšku na Hnilcom, kde bol cirkevný zbor bývalých spišských Nemcov. Väčšinu po vojne vyhnali z ich domovov a odsunuli do Nemecka. Zbor v Mníšku bol najpočetnejším zborom po bývalých Nemcoch na Spiši.

Ostali v Mníšku aj nejakí Nemci?

Málo, zopár potomkov. Po roku 1968 sme sa vrátili ku zvyku mať aspoň raz do mesiaca služby Božie v nemčine. Manželka mi kázeň preložila a ja som ju prečítal.

Bolo v 60. rokoch cítiť uvoľnenie aj v cirkvi?

Určite. Pamätám sa, že som písal Alexandrovi Dubčekovi, vtedajšiemu najvyššiemu predstaviteľovi KSČ, ako si predstavujeme slobodu náboženstva.

Aj mi z jeho úradu odpísali. ŠTB to asi nezachytila, lebo som z toho nemal žiadne problémy.

Keď v 68. roku prišli ruské tanky, neboli sme doma, ale u príbuzných v Sliezsku. Potom nás už sledovali, režim dráždili najmä návštevy Nemcov, hlavne tých zo západného Nemecka. Oficiálne sme od nich nesmeli zobrať ani milodar. Všetko sme museli nahlasovať na úradoch.

V roku 1985 mi vzali súhlas.

To už v ZSSR nastúpil Gorbačov. Čo sa vtedy stalo?

Začalo sa to zaistením Janka Vecana, ktorému našli v aute kresťanskú literatúru pašovanú zo západu.

Prevážal ju 20. augusta 1985, nevedomajúc si, o aký citlivý dátum ide.

To bolo výročie „bratskej okupácie“...

Áno, presne v noci z 20. na 21. augusta 1968. V Prešove Jankove auto náhodne zastavili príslušníci verejnej bezpečnosti a našli Biblie aj iné knihy. Zatkli ho. My sme chodievali s mládežou na jeho chatku, stála blízko železnice na okraji lesa. Sem prišla polícia hľadať kresťanskú literatúru. Našli ilegálne vytlačené mládežnícke spevníčky s pečiatkou nášho cirkevného zboru. Urobili domové prehliadky, kde sa len dalo. Začalo sa vyšetrovanie a následne ma 22. októbra vzali do vyšetrovacej väzby. Väčšinu problémových kníh sme schovali u susedov, na tie nikdy neprišli. Myslím si, že im nešlo ani tak o knihy – bola to len zámienka, aby nás zastrašili.

Za čo vás zobrali do vyšetrovacej väzby?

Chceli ma obviniť, že z Nemecka dostávam peniaze s cieľom oživiť nemeckého ducha starousadlíkov. V Mníšku a vo Švedlári bol banícky spolok, ktorý mal staré banícke uniformy a baníci si ich obliekali pri rôznych výročiach, pohreboch. Na udržiavanie týchto tradícií a na nové uniformy dostávali podporu z Nemecka. Obžaloba spočívala v tom, že cez tento spolok dostávam peniaze, aby som podporoval nemecký život.

Vyšetrovali ma tiež za prácu s mládežou – keďže som sa jej nemohol venovať verejne, robil som to v skrytosti. Neskôr sa mi vyšetrovateľ priznal, že sa už nemohli dívať na to, ako sa v zbore rozrastá evanjelická mládež a museli niečo urobiť. Povedal som mu, že ten rast nezastavia. Ak je to od Pána Boha, tak s tým nezmôžu nič.

Ako si spomínate na väzbu?

Modlil som sa a pýtal Boha, kde som urobil chybu. K čomu to má byť celé dobré? Prvú noc som bol na samotke. V rohu stála nevyčistená latrina, strašne smrdela. Už vtedy som mal vysoký tlak a všetky tie udalosti mi zhoršili stav. Prosil som dozorcov, aby mi priniesli lieky ►

na zníženie tlaku. Odpoveďou bol chlieb s ultraslanou salámou, ktorá sa nedala jesť. Neskôr ma preložili na celu, kde som sedel s rôznymi zloďmi, väčšinou Rómami. Aby som uchránil ostatných v cirkevnom zbore, vzal som všetko ohľadne organizovania stretnutí mládeže na seba.

Máte informácie o tom, čo sa v zbore po vašom uväznení dialo?

Po dedine pustili poplašné správy, že u mňa našli tajnú vysielaciu a ďalšie špiónažne veci. Ľudí vystrašili a niektorých aj spochybnili. Niekoľko málo z nich tomu aj uverilo, alebo malo pochybnosti. Keď som sa po troch mesiacoch vyšetrovacej väzby vrátil, tak sa ma presbyteri pýtali, čo z toho všetkého je pravda a čo lož.

Kto vás v tom čase v zbore zastupoval?

Manželka, ktorá v tom čase pracovala ako zdravotná sestra. Kantorovala a kázala, najmä po nemecky (mala súhlas cirkevného tajomníka).

Zdá sa, že ŠTB mala dostatok vykonštruovaných obvinení, prečo vás napokon po troch mesiacoch vyšetrovania prepustili?

O mojom zatknutí sa dozvedeli v zahraničí, čo u vyšetrovateľov vyvolalo značnú nervozitu, predsa len už neboli 50. roky, keď si mohli robiť bez zábran čokoľvek. V Ženeve vtedy pôsobil budúci generálny biskup Július Filo, ktorý informoval Svetový luteránsky zväz. Ten potom interpeloval na vtedajšieho generálneho biskupa Michalku. On následne intervenoval na ministerstve kultúry u súdruha Váleka i Lenárta, prvého tajomníka strany, pôvodom evanjelika z Liptova.

Po prepustení mi kázali byť ticho, nesmel som vykonávať žiadnu činnosť, nechali mi len minimálny kaplánsky plat.

Vyrovnali ste sa s krivdou, ktorá sa vám stala?

Bral som to tak, že aj takéto veci patria k službe kresťana. Necítil som žiadne výčitky voči Pánu Bohu,

ani nikomu inému. S istotou som vedel, že aj keby sa dialo čokoľvek, nič ma nedonúti zriecť sa viery. Po roku nás presunuli do Hontianskej Vrbice blízko Levíc, kde je cirkevný zbor presídlenecov z Maďarska. Krajskí cirkevní tajomníci mi nedovolili slúžiť nikde na východnom ani strednom Slovensku.

Ako ste sa cítili medzi presídlencami?

Dali ma do prakticky mŕtveho zboru, o ktorom si komunisti mysleli, že sa v ňom už nič nedá pokaziť. Nemali tam farára sedem rokov. Hneď po príchode do zboru ma navštívil príslušník ŠTB z Bratislavy, aby zistil, ako sa cítim. Vzal som ho do modlitebne urobenej z maštale. V jej rohu som mal stôl – to bola moja kancelária.

Prijali vás ľudia, podarilo sa vám trošičku prebudiť mladých?

Ľudia neverili, že tam vydržíme. Na prvé služby Božie prišlo asi 15 ľudí, mnohí z nich len zo zvedavosti. Tak si to asi viete predstaviť. K zboru patrili ešte tri filiálky, kde sa bohoslužby konali v kalvínskych kostoloch. Presbyteri sa vyľakali, že chcem zavádzať novoty, vodovodné kohútiky a podobne. Boli presvedčení, že všetko, čo farár potrebuje, má zabezpečiť cirkev a štát. Lebo tak to bolo v Maďarsku, odkiaľ prišli. Dozorca mi povedal: „Napište na Generálny biskupský úrad, nech to zariadia.“

Neverili mi, že v zbore zostanem, lebo tam nikdy nikto dlho nevydržal. Nakoniec mi povedali, že ak sľúbim, že v ich zbore zostanem naveky, tak sú ochotní niečím prispieť.

Povedal som, že na veky tam nezostanem, ale tých desať rokov, čo mi zostávalo do dôchodku, som im prisľúbil. Postupne sme k sebe cestu našli a aj niečo urobili. Vodovod, toaletu. Dovtedy sme museli chodiť na latrínu (suchý záchod) von na dvor. Kúrili sme v malých kachliach tzv. peterkách.

Uff. Priam vojenské podmienky.

Áno. V roku 1989, tesne pred revolúciou sme dostali povolenie na prístavbu fary. Z Božej milosti sa nám podarilo oživiť aj duchovný

život. Keď sme napokon zo zboru odchádzali, bohoslužby pravidelne navštevovalo vyše tridsať ľudí.

Ako ste postupovali v misii?

Chodili sme po obci i okolitých dedinách a navštevovali osobne rodiny, o ktorých sme sa dozvedeli, že majú nejaké korene v evanjelickej cirkvi. Bolo s tým spojených množstvo rozhovorov a spoločných modlitieb. Venovali sme sa deťom z týchto rodín, ktoré následne zavolali aj svojich spolužiakov. Neskôr sme mali aj konfirmandov – snažil som sa ich niekde vytiahnuť, napr. do Bratislavy aj inde medzi živú evanjelickú mládež. To už bola sloboda a mohli sme to robiť legálne.

Brat farár, pôsobíte na mňa vo vašom veku úžasne duchovne sviežo, i v celkovej fyzickej kondícii. Čo preto robíte?

Nič špeciálne nerobím. Berieme každý deň z Božích rúk a s manželkou sa ešte snažíme slúžiť.

Ako vyzerá taký váš všedný deň?

Je to rôzne. Vstávame okolo šiestej. Od počiatku manželstva praktizujeme spoločnú modlitbu a čítame si výklad Božieho slova. Robievali sme to s deťmi aj večer, keď sa aj ony zapájali vlastnými modlitbami. Máme tri deti, dve dievčatá a jedného chlapca. Dcéra Anna je kapláňkou v Košiciach (Linkeschová) a druhá dcéra Eva (Hrubová) pomáha svojmu manželovi Petrovi, misionárovi a riaditeľovi TC Kompas v Žiline. Syn Ján je elektrokybernet, býva s rodinou v Košiciach.

Momentálne ste na dôchodku a žijete v Košiciach. Zapájate sa do života cirkevného zboru?

Po príchode do Košíc ma zvolili za presbytera. Neskôr ma požiadať, aby som ešte prijal funkciu námestného farára, ktorú som vykonával asi rok a pol, až do príchodu brata farára S. Kocku. Teraz som členom nového zboru „Na terase“.

Čo bolo dôvodom jeho založenia?

Vznikla taká potreba. Je duchovne správne, keď zbor vzniká z prirodzeného rastu a je pastoračne zvlád-

nuteľný. To znamená, že by nemal byť príliš veľký. Keď som prišiel do košického zboru, oficiálne registrovali 2 000 členov, ale zhruba raz toľko ich bolo neregistrovaných. Na väčšie sviatky sa muselo konať viacero služieb Božích, aby sa ľudia pomestili.

Ďalší faktor bol územný. Cieľom bolo pripraviť priestor pre ľudí v mieste ich bydliska, napr. na sídlisku.

Prečo „terasa“?

Tak sa volá sídlisko. To je ešte ďalej rozdelené na časti. Napr. Luník 9 je dnes prevažne rómsky. Územný plán počítal s výstavbou viacerých kostolov, prví sa chopili príležitosti bratia katolíci. Pozemky sme pre cirkev dostali od mesta za symbolickú cenu. Kostol sa stavia z peňazí, ktoré cirkev získala za predaj pozemku bývalého starého cintorína. K tomu samozrejme prichádzajú zbierky a rôzne dary.

Prečo si myslíte, že je košický zbor trňom v oku niektorých predstaviteľov evanjelickej cirkvi?

Košický zbor hľadá formy misijnej práce mimo bežných liturgických spôsobov. Niečo podobné, ako volakedy Modrý kríž a sestry Royové. Ale nedá sa to úplne porovnávať, pretože dnes sa všetko deje v súlade s rozhodnutím presbyterstiev. To môže niekomu vadiť.

Takže nevidíte nebezpečenstvo odklonu mimo evanjelickú cirkev?

Určite nie. Ide o hľadanie spôsobov a ciest, ako zachytiť ľudí, ktorí nevyrástli v cirkvi a ktorí tiež potrebujú spásu. Teším sa z toho a bol by som rád, keby celá cirkev prijala misijný program na duchovné obživenie cirkvi.

Trňom v oku sú aj tzv. misijné stretnutia. O čo ide?

Konajú sa v nedeľu popoludní a prichádzajú na ne rodiny, mládež, neevanjelici aj ateisti. Väčšina účastníkov prišla do cirkvi zo sveta, alebo zažila duchovné prebudenie. Sú charakteristickí tým, že už majú biblické základy a chcú ich ďalej rozvíjať. Popri spoločných neďefinovaných stretnutiach majú pravi-

delne raz do týždňa skupinky, kde sa spolu zdieľajú, modlia sa, spievajú piesne a chvália Pána Boha.

Problém je vraj v tom, že zvyčajne nechodia aj na dopoludňajšie bohoslužby.

Dobre, áno, túto výhradu beriem, ale povedzme si pravdu: tento typ ľudí nechodí do kostola ani v iných zboroch, kde navyše nemajú ani alternatívnu možnosť prejavu viery, tak ako v Košiciach. V iných zboroch nechodia títo ľudia nikde.

Čo vás ešte mrzí?

Že nedbáme na misiu, nepodporujeme ľudí, ktorí by mohli ako misiónári slúžiť v zahraničí. Usiloval som sa o založenie Výboru zahraničnej misie. Ten aj vznikol pod patronátom emeritného biskupa Igora Mišinu. Fungoval dobre, až kým Generálne presbyterstvo po nástupe Miloša Klátika na post generálneho biskupa výbor nezrušilo – oficiálne „zlúčilo“ s vnútromisijným výborom. (Ide o takú rozsiahlu agendu, že nie je fyzicky možné, aby ju zastrešili členovia vnútromi-

sijného výboru, pozn. red.) Trikrát som s bratom biskupom Klátikom osobne hovoril o potrebe Výboru zahraničnej misie, no už šesť rokov je prakticky nefunkčný.

Mali sme misionárku, sestru kaplánu Darinu Markovú zo zboru Kuková, ktorá slúžila vo Vladivostoku v podstate ako súkromná osoba. Vypomáhala tamोjšiemu evanjelickému, pôvodne nemeckému zboru, ktorý potreboval akútnu pomoc niekoho z vonku, kto ovláda ruštinu. Zostala tam dva roky, spočiatku bez oficiálnej podpory našej cirkvi.

Môže v cirkvi ešte nastať duchovná obnova?

Áno, ale musí prísť zvnútra. Oproti malým evanjelikálnym cirkvám máme misijnú výhodu, že na novopríchodiacich hneď nevybalíme potrebu dávať „desiatok“ (smiech). Toto by sme mali využiť a nerezignovať na jeden zo základných príkazov Pána Ježiša Krista: „*Chodte a čiňte mi učeníkmi všetky národy.*“

Vraj aj vám v minulosti ponúkali možnosť kandidovať na post biskupa. Prečo duchovne živí farári, akým ste vy, odmietajú prevziať aj takúto zodpovednosť?

Necítil som vnútorné povolanie. Pamätám si na tú kandidačnú poradu – išlo o miesto biskupa po úmrtí biskupa Koštiaľa. Nakoniec za biskupa zvolili Jána Antala. Aj on ma predtým presviedčal, aby som do toho išiel. Nechcel som sa vyhýbať zodpovednosti, ale jedno-ducho som necítil vnútorné povolanie, nie som tak vybavený, aby som mohol robiť „šéfa“ polovici cirkvi.

Čo dodať na záver?

Prajem eVýchodu i Dialógu aby v nich čitatelia nachádzali vždy pravé duchovné obohatenie, posolstvo evanjelia, rozšírenie obzoru a modlili sa za duchovné prebudenie v cirkvi i národe. Pre evanjelickú cirkev je stále aktuálny text zo Zjavenia Jána 3, 1–6 o odumierajúcom zbore v Sardách. „*Máš meno, že žiješ a si mŕtvy.*“ ■

(Jemne krátené a prevzaté z *Evanjelického východu.*)

„Kdo má uši, slyš, co Duch praví sborům: Tomu, kdo vítězí, dám skrytou manu a dám mu bílý kámen a na tom kamenku napsané nové jméno, které nezná nikdo než ten, kdo je dostává.“ Zjevení Janovo 2,17

NOVÉ JMÉNO

JIŘÍ DOHNAL

(Kazatel-misionář, pôsobí v zbore Letničnej evanjelikalnej cirkvi v Rovinji, ktorý založil.)

Před několika lety jsem měl sen, ve kterém mi Pan řekl mé nové jméno. Bylo to slovo, které jsem slyšel poprvé, věděl jsem, že nikdo na světě se tak nejmenuje, ani nejmenoval a ani nebude jmenovat. Věděl jsem, že jsem jediný z lidí komu to Pán řekl a jediný komu to kdy řekne a že je to takové velmi osobní tajemství, které spolu máme a které nás zvláštním způsobem spojuje.

Přitom jsem tak jasně a intenzivně cítil, že to jméno vlastně znám od vždycky, že je v tom jméně skryto všechno, co jsem v Pánu, co teprve v Pánu budu, ale i to, že On mě tak vidí už od věků a ne jen vidí, ale bere mě jako bych to všechno byl už teď a ten čas, který odděluje to co bylo, od toho, co už je a toho co teprve bude, zmizel. Prostě nebyl. Najednou to všechno bylo právě teď a žádné před tím a potom nebylo, protože v tom čase, ve kterém jsem se v tom snu ocitl, nehrála roli ani minulost, ani budoucnost, neboť obojí bylo před Jeho obličejem současností, která nikam neplyne a neubíhá. V tom jméně bylo tolik intimnosti, že jsem slastnější pocit z toho, že mě někdo tak a tolik zná, nezažil. Nenacházím slov jak to bylo silné a strašně příjemné. V tom pocitu se snoubilo bezpečí, úžas, obdiv, uznání a poznání, které převyšuje veškerou inteligenci. Poznání, které je víc než jen nekonečný souhrn faktů a zjevení, ale něčím víc – Slovem, které tvoří to co není jako by bylo. Bylo to poznání těch věcí, které nejsou, o kterých nikdo z lidských bytostí a možná i andělských nemá potuchy, ale On o nich ví přesně a vyvolává je k životu bez námahy a naprosto suverénně – pouhým Slovem. Byl to nádherný sen a já jsem si v něm v duchu říkal: „Tak teď se pomalu probudím a hned si to jméno zapíšu.“ Pomalu a opatrně jsem se probouzel a jen co jsem otevřel oči, jméno bylo fuč. Prostě jsem si ho ve své mysli nedokázal udržet, ač jsem se při tom probouzení snažil sebevíc. Jako by to nebyla jen písmena sestavená do jména, ale živý tvor, který se kamsi skryl ve chvíli, kdy jsem otevřel oči...

Dobré probuzení

Nicméně ten nesmírně blažený pocit uspokojení a bezpečí, že On mě zná tak, jak mě nikdo nikdy znát nebude a ani nemůže, včetně mne samotného, ve mně několik dnů ještě přetrvával. Ta jistota, že On ví skutečně všechno a že se mnou byl od vždycky a navždycky bude, mě opíjela ještě několik týdnů. Ten úžas, nad tím, že jsem v Jeho srdci existoval ještě před

ustanovením světa a to se všemi detaily, mne nadnášel ještě několik měsíců. Až za delší dobu jsem pochopil proč mě Pán v tom snu tehdy takto navštívil. Aby mne zmocnil pro období, které záhy přišlo. A bylo to období masivních útoků na moji identitu v Kristu. Když se nacházíte uprostřed sporů ve vztazích, které jsou pro vás důležité, je klíčové vědět, kdo jste a taky kdo nejste. Jak se znám, býval bych se těmi všemi obviněními zabýval a všelijak je zkoumal a převaloval v mysli; býval bych se všemi těmi podezřeními a vším tím podsouváním motivů trápil a nakonec zkončil ve zmatku, kdyby mě před tím Pán nenavštívil v tom snu a neřekl mi kdo jsem. To mě ochránilo od toho, abych hájil svou spravedlnost, oplácel útok útokem, používal stejné úskoky jako můj protivník. Věděl jsem, že Pán ví skutečně všechno. O všem a o každém. Jeho nezískáme na naší stranu, proti někomu. On není a nebude na ničí straně. A naší starostí by mělo být jediné – abychom my stáli na Jeho straně.

A co církev?

Všiml jsem si, že se v posledních letech v církvích dějí takové podivné spory, kdy vlastně nejde o nic závažného, nejde o zjevný hřích, nebo blud, ani o nějaké brutální zranění a přitom ty spory nejdou vůbec řešit. A právě tetno typ sporů církví nejvíc oslabuje a lidi spolehlivě nejvíc otraví. Kdyby šlo o jasné morální nebo duchovní selhání, pak by se to dalo řešit „snadno a rychle“ a všem by bylo jasné, kde je pravda, nikdo by z toho nebyl zmatený, zraněný, unavený či otrávený. Naopak, církev je tím zpravidla ještě posílena, protože je posílena bázeň Boží.

Ale tento typ zakuklených sporů se táhne jako smrad, nikdo si vlastně není úplně jistý jak to je a o co jde a vzniká tu obrovský prostor pro domněnky, předsudky, pomluvy a z nich přece žije paní Hořkost, její sestra Ublíženost spolu s tím prašivcem zvaným Nedorozumění a parazitem jménem Zmar. A kdykoli se v církvi dějí takové spory, pak taková církev nevědom-

ky posílá humanitarní pomoc těmto čtyřem bestyjm, které takové církvi sají krev...

Neochota srdce

Premýšlel jsem proč se tento typ sporů tak rozmáhá a myslím, že tak, jak se ty spory jeví složité a nepřehledné, tak je ta příčina naopak jednoduchá a až přibližně prostá: *tvrdost srdce*. Prostě, neochota dát se přesvědčit. Podle popisu „moudrosti z hůry“ a „moudrosti zemské, hovadné, ďábelské (démonické)“, Jk 3, 13nn, je neochota dát se přesvědčit povahovým rysem ďábla a démonů. Tento rys se stává součástí našeho charakteru, jakmile zaujmeme tento postoj. A nevědomky si tím najmeme ďábla za advokáta. Jsme brisční v argumentování, velmi chytře hájíme svá stanoviska, ale zdroj této moudrosti je sám ďábel, protože

na konci vidíme jen ještě větší propast ve vztazích, ještě větší ochlazení a odcizení. Uhájili sme svá stanoviska, čehož jsme si velmi dobře vědomi, ale prohráli vztahy, což si naopak často vůbec neuvědomujeme. A to se satanovi líbí. Jemu je jedno, jestli se naše názory shodují s Božími, nebo ne. Klidně nás nechá velkothubě a sveřepě hájit Boží pravdy a klidně nám v tom bude ještě osobně pomáhat, jen když náš život pak v praxi bude na hony vzdálen tomu, co hlásáme a hájíme. Klidně nás nechá vypilovávat nauku, pokud nám unikne život sám.

Když jsem těmito věcmi procházel sám, bylo pro mne klíčové, že jsem věděl od Pána, kdo jsem a taky kdo nejsem. Proto jsem neprožíval jako riskantní nechat Jeho, aby se mě zastal tak jak On sám uzná za vhodné.

Medzi filozofmi je rok 2013 neoficiálne považovaný za rok Kierkegaarda. Dôvodom je 200. výročie narodenia (5. 5. 1813–11. 11. 1855) tohto fenomenálneho dánskeho filozofa a spisovateľa. Usiloval sa vystihnúť skutočnú realitu ľudskej existencie, odmietal abstraktné uvažovania o nej. Bol teológom a filozofom, ktorý sa nikdy nestal kazateľom a filozofické kruhy sa mu smiali, neskôr jeho diela dezinterpretovali. Súčasní bádatelia z celého sveta sú fascinovaní tým, aké nástojčivé a relevantné je jeho nadčasové posolstvo sofistkovane skryté za pseudonymami, pod ktorými tento „prorok Kodane“ písal.

(Tibor Máhrík)

PRÍBEH UTRPENIA A VIERY: SØREN KIERKEGAARD

ROMAN KRÁLIK

Na začiatku mája sme si pripomenuli 200. výročie narodenia dánskeho mysliteľa Sorena Kierkegaarda. Pri čítaní jeho životopisu, človek nadobúda dojem, že jeho život bol plný nešťastia a utrpenia. V mladosti mu zomrela matka, jeho 5 starších súrodencov sa nedožilo ani 33 rokov (aj preto bol dlhý čas presvedčený, že ani on nebude žiť dlhšie), neskôr zomrel aj otec, ktorý mu nikdy nerozumel, zo zdravotných dôvodov ho neprijali na vojenskú službu, rozišiel sa so snúbenicou a po celý svoj (krátky) život prežíval vedomie viny, blízkosť smrti a presvedčenie, že to je v dôsledku trestu od Boha, za to, že jeho otec v mladosti prekliat Boha.

No napriek všetkému osobnému utrpeniu Kierkegaard veril a bol presvedčený, že Boh je láska a pre človeka jedinou záchranou. K tomu je však nevyhnutná podmienka: osobný vzťah k Bohu, ktorý je založený na osobnej viere, úprimnosti, utrpení a nezištnosti.

To bol dôvod, prečo sa Kierkegaard vo svojich dielach nevenoval dogmatickým otázkam cirkvi, dejinám alebo misií, ale kládol dôraz na vzťah človeka k Bohu. (Na opomenutie misie sa ku Kierkegaardovi kriticky vyjadril najvýznamnejší teológ 20. storočia Karl Barth.) Kierkegaard zdôrazňoval, že medzi človeka a Boha „niečo prišlo, hriech, ktorý rozdeľuje a deň čo deň sa vmiešava ako prekážka, ako meškanie, zastavenie, prerušenie, zblúdenie, skaza.“ (*Čistota srdca*, s. 14). Tento hriech je výsledkom ľudského konania, preto je človek pred Bohom vždy vinný a nedokonalý.

Svoje spisy Kierkegaard písal pre konkrétného jednotlivca, ktorého s radosťou a vďačnosťou nazýval „svojim čitateľom.“ (*Tři páteční pozvání k Večeri Páně*, s. 10). Kierkegaard nezabúdaj pripomínať, že píše bez autority, bez kňazského povolania – môže teda písať slobodne a jeho čitateľ rovnako tak, môže slobodne čítať jeho spisy, bez toho, aby mal postranné úmysly.

Okamih

Človek stojí každodenne pred rozhodnutím nasledovania Boha – buď – alebo, akou cestou pôjdu jeho kroky, myšlienky, skutky a aké má vzťahy k blízkym. (Blízky je pre Kierkegaarda každý človek, s ktorým sa živote stretne). Kierkegaard požadoval, aby si človek uvedomil nekonečný rozdiel medzi človekom a Bohom, ktorý je na nebesiach a človekom, ktorý je na

zemi. Človek musí mať k človeku bázeň, úctu a musí ho brať vždy vážne. Touto myšlienkou v diele *Okamih* chcel naznačiť, že človek si nesmie z Boha robiť blázna. Preto pred Boha predstupujeme vždy osobne, nie ako členovia cirkvi, štátu, rodiny – ale ako jednotlivci, ktorí nesú osobnú zodpovednosť za svoje konanie. Kierkegaard sa tiež sústredil na kňazov, učiteľov cirkvi – kritizoval ich za to, že ich prvým cieľom je mať sa v živote dobre, mať zabezpečené živobytie, a preto nemôžu byť dostatočným príkladom pre ľudí. Nerobia to, čo robil ich Učiteľ a zakladateľ cirkvi Ježiš Kristus, ktorý trpel a odmietal blahobyť.

Opakovanie

Vo svojich spisoch tiež analyzoval postavy Starého zákona, ktoré ho zaujali osobným vzťahom k Bohu, ich viera s akou dokázali prekonať ťažkosti. V spise *Opakovanie* obdivoval Jób, ktorý napriek tlaku svojich priateľov, opakoval slová: „*Hospodin dal, Hospodin vzal; meno Hospodinovo buď požehnané.*“ Príbehom o Jóbovi chcel Kierkegaard poukázať na to, že vzťah človeka k Bohu nemôže byť založený na tom, ako sa človeku darí a aké má požehnanie od Boha, ale na viere, ktorá je nezávislá od vonkajších javov a od toho, ako sa človeku darí, preto Kierkegaard napísal o Jóbovi: „V tvojej reči je rez, v tvojom srdci bohabojnosť, aj keď si sťažuješ, keď brániš svoje zúfalstvo proti priateľom, ktorí ako lupiči povstávajú, aby ťa prepadli so svojimi rečami...“ (*Opakování*, s. 121). Kierkegaard ako znalec ľudskej duše poznal premenlivosť ľudského srdca, jeho nálad a zmien, že človek chváli Boha, keď sa mu darí a keď príde na utrpenie a nešťastie tak na Boha zabúda a prestáva veriť. Preto pripomína svojmu čitateľovi: „Čítal ste už predsa Jób? Čítajte ho, čítajte ho znova a znova. Nedokážem Vám napísať ani jediný výkrik od neho, aj keď je mojou radosťou zhotovovať si nové a nové opisy všetkého, čo povedal...“ (*Opakování*, s. 130). Jób je pre Kierkegaarda jedinečnou postavou Starého zákona, „ku ktorej by sa človek natoľko blížil svojou ľudskou dôverou a priamočiarosťou a očakávaním, práve preto, že je všetko u nej tak ľudské.“ (*Opakování*, s. 131).

Bázeň a chvenie

V ďalšom zo spisov *Bázeň a chvenie* je hlavným predmetom Kierkegaardovho záujmu – Abraháмова viera

a jeho „obetovanie“ Izáka. Kierkegaard chce, aby sa „Abrahám stal autoritou a príkladom pre ostatných veriacich. Človek však túto autoritu odmieta a neuznáva, sústreďuje sa len na to, čo mu prináša finančný zisk. Túži po odmene, ktorá je však vzhľadom k večnosti len dočasná. Kierkegaard popisuje hrdinu, ktorého znakom je, že „v príhodnú chvíľu vykúpuje každý životný okamih za cenu najvyššiu, pretože ani najmenšiu vec nekoná inak než – silou absurdna.“ (*Bázeň a chvéní. Nemoc k smrti*, s. 35). Toto absurdno oslobodzuje človeka od všetkého pozemského a nízkého. Pokiaľ má človek vieru, vzdáva sa všetkého pozemského. Chce sa oddeliť od masy, spoločnosti a konzumného spôsobu života. Preto dokáže uniesť utrpenie, ktoré je dobrovoľné. Boh mu prináša požehnanie v živote, a to aj prostredníctvom utrpenia. (Úryvok z tretej časti z pripravovanej knihy: *Hebrejský jazyk a Písmo s ohľadom na Kierkegaardovo porozumení Akedah*.) Kierkegaard je pre nás aj dnes výzvou na zamyslenie, aby sme „na svojej ceste životom“ rozmyšľali, v ktorom štádiu života sa nachádzame a čo je našou prioritou:

- estetické štádium (hedonistický život, túžba po úspechu majetku),
- etické štádium (vrchol života v rodinnom živote, kde si dokážeme všetko zabezpečiť a uspokojiť potreby členov rodiny),
- náboženské štádium, kde sa dokážeme obetovať i trpieť, ale v prvom rade túžim po tom najvyššom – vzťahu k Bohu.

Renesancia odkazu

Je zaujímavé, že Kierkegaardova renesancia nastala až v čase „krízy“ po prvej svetovej vojne, až zopár desaťročí po jeho smrti. Musel prísť jeho čas, keď sa stalo pravdou to, o čom písal, že človek žije v úzkosti, strachu, nie je dokonalý a potrebuje Boha. Ľudstvo muselo zažiť bolesť srdca a krvácanie, aby našlo Kierkegaarda. V dobe, v ktorej žil Kierkegaard, človek prežíval radosť zo slobody, ideály Francúzskej revolúcie boli rozšírené, vyrovnávali sa triedne rozdiely, zakladali sa denníky, kde sa každý mohol vyjadrovať slobodne a človek prestával potrebovať Boha k životu. Bol šťastný, že sa mohol rozvíjať, spoliehať na svoje schopnosti a nemal nad sebou vrchnosť.

Cirkev v 19. storočí sa stávala organizáciou bez duchovného života, kde sa kňazi Kierkegaardovými slovami zmenili na úradníkov a živnostníkov, ktorí hľadali len o svoj blahobyť a za svoju činnosť boli podporovaní štátom. Kierkegaard to všetko videl a kritizoval – nenechal sa zmiast duchom doby a jej optimizmom. Cirkev sa sústredila na blaho a prospech človeka a Kierkegaard na to reagoval písaním o chudobe: Mt, 6, 31: „Preto sa nestarajte a nehovorte: Čo budeme jesť? Čo budeme piť? ... To všetko hľadajú pohanovia.“ (Pozri: *Evangelium utrpení*, s. 88).

Kierkegaard mal aj konflikty s najvýznamnejšími postavami svojej doby – H. Ch. Andersenom a N. F. S. Grundtvigom. Svetoznámeho rozprávkara Kierkegaard kritizoval za jeho obdiv hlavných hrdinov, ktorí nemôžu trpieť a potrebujú byť chránení a Grundtviga (Európska únia po ňom nazvala vzdelávanie dospelých) za jeho presadzovanie reforiem v štáte a v školst-

ve. Navyše Kierkegaard ostro kritizoval aj najvyššieho predstaviteľa vtedajšej štátnej cirkvi J. P. Mynstera. Prekážala mu myšlienka, že kresťanstvo začalo slúžiť človeku a vytratil sa požiadavky Ježiša Krista zdôraznené v Novom zákone.

Dnes stojí človek zoči-voči kríze znova. Nielen ekonomickej, ale najmä morálnej. Cirkev stratila autoritu, a to, o čom písal Kierkegaard sa stalo pravdou. Človek žije naplnený úzkosťou a zúfalstvom. Je tu opäť čas pre toho osamelého havrana – Božieho špióna – Kierkegaarda, ako ho pomenoval profesor teológie Karol Nandrásy. Havrana, ktorý sedí na suchom kónári (cirkvi) a kráka svoje „S-V-B“ „Zmeňte myslenie! Zmeňte smerovanie! Veď letíme do priepasti.“ (*Osamelý havran*, s. 5)

Kierkegaard je tu dnes znova a pripomína nám voľbu, ktorou človek všetko získa – alebo všetko stratí...

Použitá literatúra:

Kierkegaard, Søren. *Bázeň a chvéní; Nemoc k smrti*. Praha: Svoboda-Libertas, 1993, 249 s.

Kierkegaard, Søren. *Čistota srdce: Aneb chytím jen jedno*. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1989, 200 s.

Kierkegaard, Søren. *Evangelium utrpení: křesťanské řeči*. Brno: CDK, 2006 - 239 s.

Kierkegaard, Søren. *Opakování: pokus v oblasti experimentující psychologie od Consatantina Constantina*. Praha: Vyšehrad, 2006, 165 s.

Kierkegaard, Søren. *Okamžik*. Praha: Kalich, 2005, 246 s.

Kierkegaard, Søren. *Tri páteční pozvání k Večeři Páně: Velekněz, Celník, Hříšnice*. Praha: Kalich, 2000, 77 s.

Králik, R., Diatka, C. *Osamelý havran*. In: *Osamelý havran*. Nitra: FF UKF Nitra, 2007, s. 5–6 s.

Králik, R., Máhrik, T. *Já a ty – Kierkegaardov koncept blížneho*. In: *Personalizmus a súčasnosť I*. Prešov: Prešovská univerzita, 2010, s. 91–99.

Roubalová M., Králik, R. *Hebrejský jazyk a Písmo s ohľadom na Kierkegaardovo porozumení Akedah*. Kierkegaard Circle: University of Toronto, 2013.

Doc. ThDr. PaedDr. ROMAN KRÁLÍK, ThD.

(1973) – pedagóg na Filozofickej fakulte Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, riaditeľ Stredoeurópskeho výskumného ústavu Sorena Kierkegaarda. Autor monografií: *Problém zvaný Kierkegaard*, *Zápas Sorena Kierkegaarda*, *Hebrejský jazyk a písmo s ohľadom na Kierkegaardovo porozumení Akedah*, hlavný editor 12 monografických štúdií o Kierkegaardovi (Kanada, USA, Mexiko, Španielsko, SR).

863

CYRIL

METHOD

2013

Bulharská ikona Sv. Cyrila a Sv. Metoda.

V rukách držia vzor písma, hlaholiky, ktorú sami vytvorili a preložili Písmo do staroslovenčiny.

Pripravil: ŠTEFAN MARKUŠ

ODKAZ SOLÚNSKÝCH BRATOV KONŠTANTÍNA-CYRILA A METODA

Do preambuly našej ústavy jej zostavovatelia vložili prehlásenie, že „...v zmysle cyrilo-metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy,... my, občania Slovenskej republiky, uznášame sa prostredníctvom svojich zástupcov na tejto ústave...“ V júli t. r. si budeme pripomínať 1 150. výročie príchodu Konštantína filozofa a Metoda na Veľkú Moravu. Na stránkach Dialógu chceme oživiť dávnu históriu našich predkov a pre dnešných čitateľov zopakovať obsah duchovného dedičstva, ktoré solúnski bratia na našom území zanechali. Chceme sa predovšetkým pýtať, čo všetko sme si z ich diela zachovali a trvale privlastnili.

Na prvom mieste musíme hovoriť o prvých prekladoch Biblie do jazyka našich predkov, lebo súvisia s príchodom Konštantína a Metoda na územie Veľkej Moravy. Konštantín ešte pred príchodom zostavil písmo (hlaholiku) a jazyk (staroslovienčinu), ktorý mal slúžiť ako liturgický jazyk. Do neho preložil ešte v Konštantínopole evanjeliár, ktorý po príchode na Veľkú Moravu doplnil evanjeliami, Skutkami apoštolskými a Žalmami. Metod so svojimi žiakmi preložili knihy Starej zmluvy. Pri prekladaní používali hebrejský a grécky text s prihliadnutím na latinský text Vulgaty. Biblia v staroslovienčine bola tak jedným z prvých prekladov Vulgaty do jazyka prostého ľudu, ktorý bol oficiálne Vatikánom odobrený. Ľudia dielo vierozvestcov privítali, pretože sa bohoslužby konali v ich rodnej reči. Staroslovienčina sa stala štvrtým liturgickým jazykom vtedajšieho sveta. Slovania sa dostali zásluhou solúnskych bratov medzi najvyspelejšie národy sveta.

Solúnski bratia neboli len misionármi a prekladateľmi Písma. Rýchle rozpoznali, že Veľkej Morave chýbajú právne normy. Preložili aj byzantské zákony a prispôsobili ich franskému občianskemu zákonníku. Slovania v tomto regióne sa zásluhou Cyrila a Metoda začali učiť žiť v zmysle právnych noriem.

Úspech solúnskych bratov sa nemeckým misionárom v regióne nepovzdával. Zastávali tradičný názor, že ak nápis na Ježišovom kríži bol napísaný po hebrejsky, grécky a latinsky, potom iba v týchto rečiach by sa mali odbavovať liturgické úkony v cirkvi. Pápež sa zastal Cyrila a Metoda. Po smrti bratov nový pápež zakázal používať staroslovienčinu a prinútil žiakov Cyrila a Metoda opustiť Veľkú Moravu. Rozpáchli sa po celej Európe a rozšírili cyrilo-metodskú liturgiu v Bulharsku, Srbsku, a v Kyjevskej Rusi. Misijné úsilie sa rozšírilo aj na východ a na severovýchod ku Chazarom.

Konštantín a Metod priniesli Slovanom kultúru a čo najviac oceňujeme, christianizáciu so svetlom života. Pre všetky generácie zanechali modlitbu, ktorú vyslovovali verejne a často. Znela takto:

Modlíme sa k tebe Všemohúci.
Opatruj naše kráľovstvo s láskavosťou.
Nedovoľ, aby naše majetky padli do cudzích rúk.
A neuvaľ náš národ do otrockého jarma pohanov.
Ameň.

Konštantín a Metod zanechali stopu, ktorá je nezmazateľná. Ich odkazom je život podľa Svätého písma a každodenná modlitba za ochranu pre zlým. Je to veľmi bohatý odkaz.

Štefan Markuš

NÁBOŽENSKÝ A CIVILIZAČNÝ VÝZNAM MISIE CYRILA A METODA U NÁS

Prof. ThDr. IGOR KIŠŠ

Bývalý dekan Evanjelickej bohosloveckej fakulty UK
Bratislava, špecialista na M. Luthera, J. A. Komenského
a teológiu vierozvestcov Konštantína Filozofa a Metoda

Napísať na niekoľkých riadkoch niečo o našich vierozvestcoch Konštantínovi a Metodovi pri príležitosti 1 150. výročia ich príchodu na Veľkú Moravu nie je jednoduchá úloha. Pre šírku témy sa sústredíme len na krátke tézy a budeme sa snažiť zdôrazniť to čo prípadne v iných úvahách na túto tému som dosiaľ nerozvil.¹

Konštantín a Metod u nás pôsobili asi od jesene roku 863. Mladší Konštantín síce iba 5 rokov, len do jesene 868, no jeho starší brat Metod tu pôsobil až do svojej smrti roku 885 teda asi 22 rokov. Vedúcim celej tejto byzantskej misie bol 36 ročný Konštantín, lebo ten bol kňazom a aj teologickým profesorom. Preto mal titul Konštantín Filozof. V Carihrade učil na teologickej škole a bol tam aj knihovníkom v knižnici patriarchu Focia. Ako vysoko vzdelaný človek Konštantín vytvoril pre našich predkov písmo hlaholiku, lebo naši predkovia dovtedy písmo nemali a preložil z gréčtiny aj byzantskú liturgiu Jána Chryzostoma a Bazila Veľkého, používanú potom u nás na bohoslužbách. Takto predbehol v bohoslužbách konaných v materinskom jazyku u nás Jána Husa, husitov, starú Jednotu bratskú, Luthera i Kalvína v používaní materinského jazyka pri bohoslužbách, ale aj druhý vatikánsky koncil. Konštantín bol však krehkého zdravia. Pápež roku 868 pozval Konštantína, ako vedúceho celej misie, a jeho brata Metoda do Ríma *ad limina apostolorum* referovať o ich misijnej práci u nás, lebo nemeckí biskupi na byzantskú misiu stále do Ríma žalovali, že sa svojím pôsobením odchyľujú od západného kresťanstva. Územie Slovenska ako súčasť Veľkej Moravy v tej dobe patrilo pod západnú časť cirkvi, povedali by sme patrili akoby do západného dištriktu vtedy ešte jednotnej kresťanskej cirkvi, ktorá používala latinskú bohoslužbu a organizačne patrila pod Rím a pápeža. Oni dvaja však mali odvahu začať u nás konať bohoslužby v našom jazyku a do nášho jazyka preložili aj Bibliu okrem kníh Makabejských. To bolo niečo neslýchaného. Ďaleká cesta z Veľkej Moravy zhoršila Konštantínov zdravotný stav. Konštantín v Ríme v ťažkej nemoci pocítil blízkosť svojej smrti. Preto len asi 50 dní pred smrťou vstúpil v Ríme do kláštora. Svoje občianske meno Konštantín si zmenil na rehoľné

meno Cyril a dňa 14. februára 869 vo veku iba 42 rokov si ho Pán povolal do večnosti.

Pred smrťou Konštantín stihol ešte odovzdať štafetu celej misijnej práce na Veľkej Morave svojmu staršiemu bratovi Metodovi, ktorý pôvodne nebol kňazom, ale len mníchom. Ten mal pri príchode k nám asi 48 rokov. Bol teda asi o 12 rokov starší od Konštantína. No už bol opäť kláštora na vrchu Olympe, odkiaľ prišiel k nám na Veľkú Moravu. Až po bratovej smrti ho pápež Hadrián II. vysvätil za kňaza a za biskupa. Priam dojemne znejú slová jeho mladšieho brata Cyrila na smrteľnej posteli v Ríme k bratovi Metodovi. Máme ich zapísané v Metodovom životopise: „Hľa, brat môj, boli sme obaja dvojzáprahom, čo oral jednu a tú istú brázdou. Ja teraz na oranici padám, môj deň sa skončil. Ale ty neopúšťaj kvôli hore Olympe svoje učiteľstvo na Veľkej Morave.“²

Hoci my evanjelici nemáme svätých, predsa s pokorou si povedzme, že život oboch bratov bol svätý, lebo ho nezištne obetovali svätej veci Kristovej. Svoj život obaja bratia vierozvestcovia venovali nášmu slovenskému národu, národu Slovenov. Tak sme sa totiž my Slováci menovali v dobe vierozvestcov. Keďže názov Slováci v tejto dobe ešte nejestvoval, Konštantín našich otcov nazýval Sloveni a Slovenky. Takto to urobil aj v svojom pamätnom traktáte *Proglas*, kde vyslovil akoby program celej svojej misie na Veľkej Morave: „Preto čujte, čujte toto Sloveni³, čo vám prinášame,“ čítame v Konštantínovom *Proglase*. Počujte všetci, celý národ slovenský⁴, slovo, čo Boha poznávať vás pripraví⁵. Počujte zákon Boží, v ňom Boží raj sa zjavuje⁶ a zbavuje vás života zvieracieho, akým ste dosiaľ žili“⁷. Oni obaja opustili slávny Carihrad a Solún (= Tesalóniky) s vysokou vtedajšou civilizáciou a prišli medzi nás k pohanským národom, aby z tzv. barbarov urobili národ kresťanský a kultúrny, ktorý sa začal riadiť zákonmi Božími. Tu, u nás, nadviazali na misijné dielo apoštola Pavla, ktorý kedysi založil ich rodný tesalónický cirkevný zbor a rozšíril ho. V dobe, keď sme ešte nemali vlastné písmo a národ bol negramotný, vytvorili vhodné písmo pre Slovenov, totiž hlaholiku. Takto umožnili našim predkom čítať Bibliu. Zakladali vzdelávacie učilištia a školy. Priniesli k nám ako misiónári znalosť o Kristovi. Svedok tejto doby, mních

Chrabr, vo svojom diele *O písmenách* píše, že Sloveni, tak nás nazýva aj mních Chrabr (teda my Slováci) sme v tejto dobe nemali ešte písmo, ale naši predkovia si robili len vrúbľe (zárezy) do dreva, takzvané rováše, a rôzne črty a rezy⁸, ako sa to potom až do 19. storočia zachovalo u starých slovenských krčmárov a bačov.

Lebo bola pravda to, čo roku 862 napísali v spoločnom liste cisárovi do Carihradu naše tri kniežatá Rastislav so Svätoplukom (a podľa Nestorovej kroniky aj spolu s blatnohradským Kocelom)⁹: „My, Sloveni (a tam medzi Slovenov zrejme tieto tri kniežatá v liste do Carihradu zahŕňali aj seba), že my Sloveni a Slovenky sme prostý ľud a nemáme, kto by nás vyučil pravde Božej a rozumne nám ju vyložil. Nuž teda, pane, (píšu carihradskému cisárovi Michalovi III.) pošli takého muža, ktorý nás uvedie do všetkej, aj svetskej spravodlivosti. Tak pošli nám, vladáru, biskupa a učiteľa takého, lebo od vás z Carihradu na všetky strany ide dobrý zákon¹⁰.“ A cisár Michal III. poslal k nám na Veľkú Moravu dvoch významných učiteľov. Ich otec menom Lev bol síce Grék, bol to vysoký vojenský veliteľ (drugárius) v Tesalonikách. Ale matka oboch bratov bola Macedónčanka. Bratia ovládali teda akoby dva materinské jazyky, gréčtinu aj (povedzme to tak) macedónsku slovančinu. Preto mohli do, našim otcom zrozumiteľného jazyka, za krátky čas preložiť celú Bibliu. To mohli urobiť len ľudia s dokonalou znalosťou slovanského jazyka. A tu je ten základ, lebo práve my Slováci sme sa stali jedným z prvých slovanských národov, čo sme mali Bibliu preloženú do nám zrozumiteľnej reči. Až dovtedy bola Biblia preložená len v hebrejčine, gréčtine a latinčine (včítane italiky ako druhu latinčiny). Konštantín a Metod mali odvahu povýšiť náš jazyk na štvrtý jazyk, v ktorom ľudia v chrámoch chválili Boha. Také niečo nemohli vtedy robiť ani Nemci, ani Francúzi, ani Angličania, ani Škandinávci. Zo slovenského národa pod Tatrami a na takzvanom Moravskom Slovensku urobili Konštantín-Cyril a Metod nástupišťe pre šírenie kresťanstva medzi ostatnými slovanskými národmi. Stará Nestorova kronika o tom hovorí: „Preto sa patrí vzdať chválu a slávu Bohu a tým aj slovenskému ľudu“, píše doslovne Nestorova kronika, „Konštantínovi-Filozofovi a jeho bratovi Metodovi za preklad Písma svätého“¹¹. Až od nás Slovenov, teda z Veľkej Moravy išlo kresťanstvo potom do Česka, do Poľska, do Ruska, aj do Bulharska a Srbska.

Vierozvestcovia si ihneď uvedomili, že na preklad Biblie do slovanského jazyka nemôžu použiť grécke písmo. Mních Chrabr znova píše: „Sú slovanské slová, ktoré sa jednoducho nedajú napísať pomocou gréckej abecedy alebo latinkou“. Také sú podľa Chrabra napríklad slová život, človek, cerkov, štedrota, junosť, jazyk a iné podobné.¹² Bolo treba pridať aj dvojhlásky. A preto bol Konštantín Filozof prinútený vymyslieť pre slovanský jazyk vhodné písmo – hlaholiku, ktoré malo až 38 písmen.¹³ Tam bolo vidieť akým dokonalým znalcom slovanského jazyka bol Konštantín.

Starší z dvoch bratov Metod bol pôvodne vojakom a právnikom, skôr než sa stal kňazom a arcibiskupom, a ten napísal aj právnický spis *Nomokánon*, totiž cirkevné právo tej doby pre Veľkú Moravu a okrem toho, ako bývalý právnik pripravil aj trestný zákonník pre Slovenov a Slovenky *Zakon sudnyj ljudem*, podľa ktorého sa museli všetci riadiť. V kostoloch kňazi kázali jazykom zrozumiteľným nášmu ľudu. Oba vierozvestcovia mali odvahu predbehnúť v cirkvi dobu o tisíc sto rokov, lebo bohoslužobná liturgia počas omši sa v západnej ciikvi až do roku 1965 vykonávala výlučne po latinsky.

Cyril a Metod neboli teda nejakí tretotriedni teológovia, ale špičkoví vzdelanci východnej cirkvi. Dobré to napísal náš básnik Andrej Sládkovič pri príležitosti vydania *Memoranda národa Slovenského*, v Martine 1861, že si skrze oboch solúnskych bratov Boh vyvolil náš malý slovanský národ, aby sa on stal pionierom medzi ostatnými slovanskými národmi tejto doby.¹⁴ Nevie, či dakto zrozumiteľnejšie napísal o určitej „vyvolenosti“ Slovákov medzi slovanskými národmi než to urobil Andrej Sládkovič. Citujem: „Boh Všemohúci stvoril plemäno toto slovenské“, píše Sládkovič, „prechovával ho... povodil a porozsádzal všetkými údoliami

D. Pastirčák:

SLOVO PRED SLOVOM. PROGLAS PRE DETI A ICH RODIČOV

Literárne informačné
centrum 2012

SLOVO PRED SLOVOM

Proglas pre deti a ich rodičov

DANIEL PASTIRČÁK

S autorom tejto zaujímavej knižky **DANIELOM PASTIRČÁKOM** sa porozprával **BOHUSLAV PIATKO**.

S Proglasom si sa zrejme stretol ako študent. Teraz si ho spoznal ako básnik a kazateľ. Objavil si na tomto, vyše 1 000 rokov starom diele, niečo nového?

Ako študent som ho preletel. Vtedy ma zaujímala v prvom rade moderná poézia, ešte som nebol mentálne pripravený reflektovať korene, z ktorých vyrastá naša reč i naša kultúra. Neskôr som tému „Vierozvestcov“ skôr obchádzal. Na Slovensku sa ich po 89. zhostila Matica Sloveská s skupina „národnárov“ ktorá mi bola viac než vzdialená. Často o tej téme rozprávali tí istí ľudia, ktorí vyzdvihovali Tisa a Prvý Slovenský štát. Príbeh Tisu v istom zmysle dodnes vrhá smutný tieň na slovenské kresťanstvo. Cyril a Metod, teda nepatrili medzi ►

POZNÁMKY K PROBLEMATIKE CYRILLO-METODSKÉHO DEDIČSTVA

Prof. ThDr. JÁN ŠAFIN, PhD.
Dekan Pravoslávnej
bohosloveckej fakulty
Prešovskej univerzity,
venuje sa starším
cirkevným dejinám
a religióznej filozofii.

Cyrilo-metodská misia nesporne patrí medzi najväčšie udalosti minimálne stredoeurópskych dejín. Táto misia zahájila dlhú etapu pokresťančovania Slovanov. Avšak táto história prebiehala akoby v dvoch korytách. V západnom a východnom. Svoje pokračovanie nenašla ani tak na Veľkej Morave, ako skôr v Bulharsku, Srbsku, Macedónsku a neskôr, predovšetkým na Rusi, kyjevskej, moskovskej a pri všetkých nezhodách aj petrovskej či petersburgskej.

Tak to bolo v minulosti. Dnes je však situácia podstatne odlišná a rôzne, predovšetkým slovanské národy z juhu, východu, západu i severu sa hlásia k cyrilo-metodskému dedičstvu. Mnohé v podstate neprávom. Ich nepravosť a nespravodlivosť, ba istá karikaturzácia cyrilo-metodského dedičstva spočívajú najmä v tom, že sú vnútornými, duchovnými väzbami spojenými s tými, ktorí cyrilo-metodské dielo nemilosrdne likvidovali, navonok sa vehementne hlásia k ich odkazu. Tento schizofrenický postoj až stav celkom prirodzene rodí veľkú devalváciu, pokrivenie až zosmiešnenie toho, čo k nám misia v skutočnosti doniesla. Podstatou cyrilo-metodského diela je totiž živý biblický odkaz a s ním spojená viera, čistá, živá a pravá viera, ktorá sa prejavuje vo všetkých aspektoch cirkevného života – v dogmatickom, bohoslužobnom, kánonickom ba aj kultúrnom... Sprostredkovanie viery, ktorá sa z Jeruzalema rozšírila do celého sveta a ktorej najvýraznejším ochrancom v čase sv. Cyrila a Metoda bola predovšetkým Byzantská ríša s hlavným mestom pri Bospore – druhým či Novým Rímom – Konštantinopolom na čele. No Byzancia sa úcte na Západe netešila. Minimálne od čias rozkolu a presnejšie už od druhej dekady druhej polovice 9. st., doby sv. Fótia Konštantínopolského, učiteľa a zároveň najlepšieho priateľa sv. Cyrila Konštantína, ako o tom svedčí aj západný spisovateľ tej doby Anastáz Bibliotekár, sa Byzancia stáva pre väčšinu západných kresťanov heretickou protiríšou Západu. Keď sa totiž situácia na Západe po sťahovaní národov a relevantných zmenách, ktoré s ním prišli ako-tak upokojila a skončila sa doba zmätkov, začali tam s reštauráciou imperiálnej moci. Tá bola sprevádzaná hľadaním reálneho základu, na ktorom by sa dala budovať, fundamentu siahajúceho mini-

mojich „hrdinov“. Keď ma riaditeľka Literárneho centra pani Valová oslovila s ponukou napísať pre deti a ich rodičov veršované komentáre k *Proglasu*, chcel som to hneď odmietnuť. Báľ som sa pustiť do takého projektu z dvoch dôvodov. Prvý som už opísal. Báľ som sa, že knižka sa stane ďalším dielkom poznačeným gýčovou sentimentalitou nábožensky zafarbeného národovstva. Báľ som sa do toho pustiť i z iného dôvodu. *Proglas* je ťažký starobyľný text. Zaoberá sa jedinou veľkou témou – človek je vytvorený zo svojho jazyka, a ten jazyk ho viaže k Slovu Božiemu. Nevedel som si spočiatku celkom predstaviť, ako napísať dvadsaťjeden veršovaných komentárov k tejto jedinej téme, a čo horšie, napísať to s ľahkosťou a hravosťou, ktorú si vyžaduje text pre detského čitateľa. Ak som sa do toho napokon pustil, bolo to vďaka dôvere voči pani Mirke Valovej. Poznal som ju ako citlivého, vzdelaného, slobodomyselného človeka a akosi som predpokladal, že na taký návrh má dobré dôvody. Nuž, skúsil som. Napísal som pár prvých komentárov. Ukázalo sa, že to ide. Na tej ceste som objavil Konštantína a Metoda v úplne novom svetle. Konštantín-Filozof, nebol hlásateľom „národného princípu“ skôr naopak on – cudziniec prišiel, aby staval mosty komunikácie ponad rozdelené národy. Na cestách prezentujúcich *Proglas* v Ríme či v Bologni som sa o ich živote dozvedel mnohé fascinujúce detaily. Sú to bezosporu výnimočné osobnosti Európskeho významu. Dnes Konštantín a Metod patria medzi mojich „hrdinov“.

Čo ti dal *Proglas*?

Moje texty sú komentármi, ktoré tematiku *Proglasu* majú premietnuť do sveta súčasného človeka – detí a ich rodičov. Práca na texte ma obohatila mnohými spôsobmi. Ako som už povedal, objavil som tieto významné osobnosti našej histórie sám pre seba (hanba mi, že až teraz.) No obohatilo ma i samotné písanie. Text *Proglasu* ma podnecoval, aby som myšlienky a témy o Bohu ►

málne do cisárskych rímskych dôb, aby mohol podporiť oprávnenosť nárokov dediča. V tejto situácii sa ukázalo, že najmocnejším a pravdepodobne jediným existujúcim pozostatkom antickej éry je iba rímsky patriarchát. Nové národy, ktoré ovládli staré rímske provincie, po stíšení divokých vášní, ktoré ich celé stáročia hnali naprieč časom a priestorom, sa stále pozornejšie začali obzerať po tom, čo dodávalo grécko-rímskej civilizácii reálny fakt prevahy. Ich mladému a sľedivému pohľadu nemohlo uniknúť, že odkaz tejto skvelej kultúry aj naďalej prežíval na Východe. Avšak gréčtina im bola rovnako cudzia ako ktorýkoľvek iný jazyk Orientu a prístup k latinským klasikom tiež nebol samozrejmosťou. Dravý a sebaistý duch týchto západných „etnosov“ bol znepokojený pri pomyslení, že by ich mal niekto predčiť, respektíve, že by bol právoplatnejším dedičom než oni. A už tobôž nie namyslení „Gréci“, ako nazývali východných Rimanov, o ktorých aj oveľa neskôr mních Erchempertus vo svojich vulgárnych rečiach hovoril, že „čítaním sú ako zvieratá, síce kresťania pomenovaní, ale zvykmi horší než Hagaréni“.¹ No ani Byzantínci im nezostali nič dlžní a na oplátku pohrdali Latiníkmi ako nekultúrnymi barbarmi a heretikmi. Tí sa zatiaľ čoraz častejšie opierali o rímsky patriarchát, ktorý okrem faktu historickej kontinuity, siahajúcej do ranej kresťanskej a v podstate aj cisárskej éry, v oných ťažkých časoch sťahovania národov zobral na seba nesmierne zložitú povinnosť ochrany kresťanského obyvateľstva pred nelútostnými novými príchodcami. Vynikajúca úloha, ktorú po zrútení reálnej rímskej vojenskej sily na Západe medzi 5. až 7. storočím zohral rímsky arcibiskup, je neoddiskutovateľná. Avšak dlhodobé sústredenie prílišnej duchovnej a svetskej moci do rúk jedného človeka viedlo k istej renesancii titulu pontifexa maxima, čo však po čase zákonite narušilo aj tak ťažko dosiahnuteľnú symfóniu medzi sakrálnym a profánnym. Výsledkom tohto procesu budú permanentne sa opakujúce boje o investitúru. A hoci rímsky pápež z nich v istom okamžiku dejín vyšiel ako víťaz, cisárstvo si tiež prišlo na svoje. Zvlášť keď uvažíme, že o tri a pol storočia neskôr po Karolovi Veľkom ríšska moc na Západe natoľko vzrástla, že strýko a historik Fridricha Barbarossa Otton z Freisingu hovorí o prenose imperiálnych insignií na Germánov.

Produktom rozkladu a následnej franko-germánskej obnovy niekdajších západorímskych provincií bude zrod nového súperenia v dejinách, tentoraz medzi Východom a Západom, ktoré časom vystriedalo predchádzajúci protiklad Sever-Juh. Politická konfrontácia so stále viac „iba“ Východorímskou ríšou zároveň predíde cirkevnú schizmu v roku 1054, ktorá sa okrem duchovného podpolia zrodí aj na tomto princípe. Mimochodom, dogmatické zmeny v západnej časti kresťanstva by pravdepodobne nikdy nezískali onú všeobecnú platnosť, keby nedošlo k spomínanej disproporcii medzi sakrálnym a profánnym. Strata konciliárnosti a stále pevnejšie držanie dvoch mečov s hlbokým úpadkom gréčtiny, teda aj klasickej a patristickej vzdelanosti, hľadanie nových duchovných ciest sa nakoniec ukázali ako neprekonateľné prekážky. Schizma z 11. storočia a už dve storočia skôr

vznikajúce polemiky medzi prevažne grécko-pravoslávny a latinsko-katolíckym kresťanstvom nebudú iba výsledkom nedorozumenia či ambícií dvoch neústupných hierarchov – patriarchu Michala Kerulária a kardinála Humberta – ale stretom dvoch rozdielnych kresťanských ideálov, dvoch už odlišných civilizačných okruhov: ortodoxného a západno-latinského. A predovšetkým dvoch rozdielnych duchovných ciest a skúseností. Pritom nepôjde len o vernosť apoštolskému odkazu a čistote učenia, ale aj o správny výklad Biblie, a tiež to, kto je vlastne obyvateľom pravej ríše s pomazaným cisárom na čele.

Samotnému cirkevnému rozkolu predchádzal rozkol kultúrny, po prekonaní zmätkov a nezákonností na Západe, umocnený postupným narastaním politickej, vojenskej a ekonomickej moci. Ľudia vychovávaní pod ochrannou budovou *faustovskej civilizácie*, ako sa o okcidentálnom svete svojho času vyjadril Oswald Spengler, začali zamieňať duchovný ideál za politicko-religióznu utópiu, posilňovanú nespornými vojenskými úspechmi, ktoré ich sebadôveru a presvedčenie o vyvolenosti stále lepšie živili... Na tejto skutočnosti veľa nezmenila ani neskoršia reformácia a schizma vo vnútri samotnej západnej Európy. Skôr naopak. Zmeny viedli k súpereniu starého s novým, v mnohých prípadoch podporovali postupujúcu sekularizáciu až do stavu straty religiôznosti, aspoň jej zdravých základov. Rodil sa imperializmus, ktorý podľa slov Jana Patočku znamená „*prenesenie problémov európskej rovnováhy von, do ostatného sveta, a viedie k jeho rozdeleniu medzi európske mocnosti*“.² Západná civilizácia sa aj takýmto spôsobom počas dlhej doby imanentne zbavuje náboženstva, keď pod religiôznymi heslami prebiehajú politicko-mocenské akcie. Utopické blúznenia podmieňujú túžbu po moci a snahu vládnuť. Aj preto, inak verný syn katolíckej cirkvi Arnold Joseph Toynbee, o nej hovoril, že sa zbavením náboženstva stala expanzívnu. Kresťanstvo sa trieštilo na množstvo smerov a prúdov, ktoré zvädzali nelútostný boj, sľubujúc svojim prívržencom minimálne tisícročnú blaženosť. Eschatologické očakávania nahrádzali utopickými príslubmi imanentného vyriešenia základnej otázky dejín, ich zmyslu. A cieľ ospravedlňoval prostriedky. Okcidentálny svet sa stal svetom reforiem, od tých najreligióznějších až po úplne profánne, v čom vnútorne nebolo miesta pre niečo také, čo predstavoval odkaz Cyrila a Metoda. Toto bola jedna z príčin, prečo sa na cyrilo-metodské dedičstvo zabudlo. Dokonca prečo sa na neho muselo zabúdať a zabudnúť! No napriek všetkým snahám, k úplnému zabudnutiu nikdy nedošlo, vďaka čomu bolo možné pristúpiť k jeho reštaurácii. A obnoviť ho aj u nás pomáhali práve Rusi. Cez národných buditelov takmer výlučne pochádzajúcich z evanjelického prostredia, nám pripomínali našu vlastnú, zabudnutú a odvrhnutú minulosť. Žiaľ, tejto príležitosti sa chytil aj ktosi iný – západné kresťanstvo, ktoré sa svojho času bojovne postavilo proti tejto misii, zrazu začalo na nej bazírovať ako na jej vlastnej a podsúvať neskúseným Slovanom, že cyrilo-metodská misia bola zorganizovaná pápežom, ktorý ju naplánoval, pripravil, vyslal, po úspešnom vykonaní prijal a požehnal. Zabudli pritom

na vieroučný aspekt. Ten je totiž rozhodujúci. A fakty z tej doby hovoria dosť jednoznačnou rečou o tom, akej viery boli, akú vieru vyznávali obaja svätí bratia a ich žiaci a nástupcovia, a tiež, kde sa táto viera dostala, prežila a dodnes žije.

Avšak faktom je aj to, že dejiny pokresťančovania Strednej Európy, teritória Balkánu a Rusi sú veľmi úzko späté. To, čo ich spája, je predovšetkým dedičstvo, ktoré je odvodzované od svätých bratov Cyrila a Metoda a ich misie, ktorá zanechala v dejinách nezmazateľnú stopu. Dnes sa k nemu hlási celý slovanský svet, pritom svet rozdelený na dva nezmieriteľné tábory, na pravoslávny Východ a nepravoslávny Západ. Prečo je to tak, nie je veľmi ťažké zistiť. Stačí sa len pozrieť do dejín a skúmať ich Tacitovský povedaný sine ira et studio. Cyrilo-metodská misia pripadla do doby rastúceho napätia medzi východným a západným kresťanstvom, medzi Konštantínopolom a Achenom, medzi franko-nemeckou teológiou a byzantským učením o Bohu, človeku, kozme... Tento spor sa neskôr rozšíril na spor medzi Prvým a Druhým Rímom, medzi Vatikánom a Konštantínopolom. Jeho zdroje treba hľadať v arianizmom ovplyvnených tendenciách a smerovaniach západného sveta, ktoré sa najprv prejavili na území dnešného Pyrenejského polostrova, aby sa následne táto „hispánska teológia“ stretla a uzavrela manželský vzťah s teológiou Frankov. Výsledkom bude zrod nového učenia o Bohu, novej teológie, v odklone od svätotočcovského podania a učenia všeobecných snemov. Mimochodom, príčiny tohto javu sú oveľa zložitejšie a toto ich lapidárne pomenovanie vonkoncom nestačí na pochopenie skutočného chodu veci so všetkými podstatnými prvkami, ktoré tu zohrali svoju úlohu. Okrem už spomenutého sťahovania národov, nezabúdajme ani na iné formy deštrukcie, ktoré vznikajúci rozkol sprevádzali, ako bolo falšovanie dokumentov a s tým zákonite spojená neznalosť historických faktov, minulosti ako takej, strata kontinuity s antikou i biblickou pôdou atď. To sú len niektoré body, ktoré by stáli za rozpracovanie a zosumarizovanie. Byzantský východ zákonite musel reagovať na podnety, ktoré boli týmito zmenami vyvolávané a ktoré vnášali nevídané napätie do vzájomných vzťahov kedysi jednotnej ekumény. Samozrejme, kde-ko môže namietat, že kresťanský svet nikdy nebol úplne jednotný, že vždy tu existovali isté divergencie, odstredivé sily a veľké nedorozumenia až rozkoly. Podobným kritikom však musíme pripomenúť, že „lokálne schizmy“, ktoré sa na tejto pôde čas od času skutočne objavili a niekedy pretrvávali aj niekoľko desaťročí, nikdy nemali výsostne dogmatický charakter a vždy boli do neho vnášané aj osobné motívy. Tie samozrejme nechýbali ani v tzv. Veľkej schizme, ktorá roku 1054 akoby definitívne rozsekla kresťanský svet na východný a západný, spôsobila štrbinu, ktorá dodnes nebola prekonaná, ba práve naopak, stále viac sa zväčšuje.

Avšak, aby sme celý proces schizmy lepšie pochopili, musíme sa obrátiť k dejinám, k jej počiatkom. Vtedy skôr porozumieme motívom a príčinám schizmy. Nuž a práve tie sa hádam nikdy predtým neprejavili s podobnou ostrosťou i dvojtvárnosťou ako práve v časoch cyrilo-metodskej misie. Tá nakoniec padla do doby, kedy si Východ a Západ definitívne prestávali rozumieť. A toto nerozumenie si už nemalo iba „osobný“ charakter. Predovšetkým si prestávali rozumieť na oveľa viac „objektívnej“ úrovni – v otázkach viery a duchovného života. Napriek tomu k definitívnemu rozdeleniu dôjde až o dve storočia neskôr. Snahy preklenúť nedorozumenia a nájsť stratenú spoločnú platformu, ak by sme to chceli vyjadriť viac „politicky“, oddialili rozkol o takmer dvesto rokov. No nedokázali mu zabrániť. A to hlavne preto, lebo tí, ktorí zmenili vieru boli presvedčení, že práve oni sú pravými kresťanmi, že jedine oni držia vieru – pôvodnú a pravú, a práve druhý tábor by sa mal a musí vrátiť do „Otcovho košiaru“. Samozrejme, že nejde o nič nové, tak je to vždy, pri každom rozkole. Zatvrdilosť rozkolu sa stáva neprekonateľnou prekážkou pre tých, ktorý sa ocitli v jeho košiari. No, nie je to len pomýlenie a zvyk, neznalosť a osobný motív, ktoré človeka i celé spoločenstvo držia v „schizme“. Je to predovšetkým heréza, hoci rozkol nemusí vždy vzniknúť z herézy a nemusí byť automaticky herézou – niekedy i neraz práve osobné

a človeku, ktorými sa už desaťročia intenzívne zaoberám, pretavil do jednoduchého hravého jazyka a dal mu formu viazaného verša. Táto okolnosť bola istým bremenom pre mojich najbližších. Keď sa zaoberám viazaným veršom, tak veršujem stále, čo je občas pre tých okolo mňa neznesiteľné. Veľkým obohatením bola spolupráca s ilustrátorom Milošom Koptákom a knižným dizajnérom Paľom Bálikom. Koptáka som poznal zo spoločného pobytu na Parížskom knižnom veľtrhu. Potešilo ma, že moje verše ho oslovili. Keďže sa mu zdali súčasné a moderné, rozhodol sa nepostupovať tradičným historizujúcim spôsobom. Vytvoril veľmi originálne moderné ilustrácie plné tajomnej znakovosti. To, o čom hovoria moje verše, že celý svet je jediným veľkým textom, okolo nás i v nás, Miloš presvedčivo vteliť do svojich ilustrácií. Slovo a ilustrácie Paľo Bálik spojil v prekvapivo súčasnou dizajne a na svete bola kniha, v každom ohľade iná než to, čoho som sa sprvoti obával.

Čo môže stará báseň povedať ľuďom 21. storočia, špeciálne kresťanom?

Proglas je úvodným textom k staroslovienským prekladom evanjelií. Prvé evanjelium, ktoré Filozof preložil bolo Jánovo evanjelium, teda evanjelium, ktorému už v štvrtom storočí prisúdili prívlastok „duchovné“. Začína sa slovami – *Na počiatku bolo Slovo, to Slovo bolo u Boha a to Slovo bol Boh. Ním všetko povstalo a bez neho nepovstalo nič z toho, čo je.* To je hlavná téma *Proglasu*. Téma prastará i súčasná zároveň. Veď kto iný, ak nie moderný človek, obklopený všetkými tými šokujúcimi objavmi súčasnej vedy, môže naozaj vychutnať evanjelistove slová. V knihe „*New story of science*“ mapujúcej vývoj vedy v dvadsiatom storočí, jej autori Robert Augros a Georges N. Stanciu napísali: *Starý Príbeh obsahuje iba hmotu a fyzikálne zákony; Nový Príbeh vedy musí obsahovať hmotu, fyzikálne zákony a myseľ.* Lord Edgington, blízky spolupracovník Einsteina, sa vyjadril, že svet sa ►

motívy sú žriedlom schiziem. Pokiaľ však ten, kto sa v schizme ocitne a kto ju zapríčinil odmieta vrátiť sa a zarputilo zostáva pri „novom“, potom sa zo schizmy časom zrodí skutočná heréza. Človek sa akoby odpájal od blahodárneho prameňa a aj to, čo je dobré, čo dobrého získal, špiní a poškodzuje, robiac z lieku jed. Niečo podobné sa dialo v dobe svätých bratov Cyrila a Metoda, ktorých mená sú dnes bohato využívané i zneužívané pre maskovanie vlastných motívov, s ktorými svätí bratia nielen, že nemali nič spoločné, ale ktoré im boli otvorene nepriateľské. Pretože ide o nanajvýš dôležitú otázku, ktorá dodnes vyvoláva ne-

jednotný pohľad na spomínanú misiu, pokiaľ ju chceme čo najobjektívnejšie preskúmať, zákonite musíme venovať pozornosť čo najväčšiemu množstvu faktov a ich nestrannej analýze, aby sme nerobili z cyrilo-metodského odkazu reklamné billboardy a slogany, ale držali sa ich odkazu bez prímеси osobných ambícií a ideologických cieľov. ■

1. PANAJOTIS K. CHRISTU. *Účasť Byzantíncov pri formovaní európskej kultúry. Prednesené na medzinárodnom sympóziu v Gaeti (Taliansko) roku 1993. Srbský text publikovaný in: Teološki pogledi 1-4, 1996, s. 15-25.*
2. PATOČKA, J. *Evropa a doba poevropská, Praha 1992, s. 14.*

APOLOGETICKÝ ODKAZ CYRILA A METODA

TIBOR MÁHRİK

(Autor je kazateľom CB v Žiline.)

Ak má cirkev ostať soľou zeme a svetlom sveta, musí nielen chcieť čeliť výzvam súčasnej doby, ale tiež vedieť, ako prinášať v duchu evanjelia východiská pre ich riešenie. Je všeobecne známe, že kresťanstvu od svojho vzniku na letnici v Jeruzaleme je vlastný excentrický pohyb a vitálny transkultúrny presah, v ktorom podstatnú úlohu zohrávala apologetika.

Podstata apologetiky

Uholný kameň cirkvi, Pán Ježiš Kristus, svojím narodením, životom i smrťou položil východiskovú bázu pre životaschopnú a zmysuplnú apologetiku. Vzdal sa slávy neba a prišiel na zem. Počas svojho života viedol mnohé rozhovory s ľuďmi z rôzneho spoločenského, náboženského i kultúrneho prostredia, s nepriateľmi i priateľmi, pričom svojim učeníkom pripomínal, že „v posledných dňoch“¹ sa od nich bude žiadať *ἀπολογία*² (äpología) jeho učenia v rôznom kontexte.³ V nasledujúcich dňoch prekvapivým spôsobom naplnil túto úlohu pred židovskými a rímskymi autoritami. Vrcholným dôkazom pravosti jeho „argumentov“, autentickým potvrdením jeho „úsilia“ o naplnenie Otcovho plánu, jedinečným zviditeľnením neviditeľnej lásky Božej a šokujúcim odkrytím „riešenia“ kardinálneho problému človeka bola paradoxne Jeho smrť na kríži. Následné šírenie kresťanstva, komunikácia a obhajoba jeho právd nielen reflektovala komplexitu kultúrneho, filozofického a náboženského spektra vtedajšej doby, ale tiež zahŕňala rozmer utrpenia a martýrstva.

Pavlovská paradigma (Sk 17–18)

V časoch apoštolov bolo grécke prostredie ovplyvnené na jednej strane realitou otroctva, prostitúcie, homosexuality a vojny, na druhej strane však intelektuálne elity premýšľali o dokonalosti Boha, ktorý je zdrojom absolútnych hodnôt a princípov prenikajúcich každú sféru života človeka i spoločnosti. Z pohľadu religiozity bolo vtedajšie prostredie veľmi pestrofarebné a diferencované. Ani vtedy, podobne ako dnes, neprevládala žiadna všeobecne prijímaná absolútna pravda, nebol akceptovaný žiadny zjednocujúci prvok typologicky blízky metapríbehu.

Pavol bol vnímavý nielen na „znamenania doby“, ktoré ovplyvňovali filozofický i etický svet v danom čase, ale tiež vnímal duchovné pozadie, z ktorého vyvierali - „Kým Pavol čakal v Aténach, v duchu sa znepokojoval, keď videl, že mesto je oddané modlárstvu.“ (Sk 17, 16). Kritická reflexia názorov mienkotvorných skupín a kultúrnych pohybov v danej spoločnosti s ohľadom na biblické zjavenie je pre Pavla úloha bytostná a primárna. Preto všade diskutoval, presviedčal a konfrontoval ľudí, rôzne mienkotvorné skupiny⁴ a epikurejcov i stoikov⁵ so svojim vnímaním sveta. Neviditeľný Boh totiž „ustanovil deň“ (v. 31), v ktorom bude súdiť celý svet, pričom súd oddal do rúk viditeľného „muža, ktorého určil“.

Na rozdiel od panteistického boha Stoikov, Pavol zvestuje osobného Boha. Na rozdiel od Epikurejského ideálu ľudského ticha a dokonalosti, Pavol hovorí o dokonalom Otcovi, ktorý zostúpil v Synovi, aby dob-

rovoľne zomrel za nedokonalých ľudí. Jeho hermeneutika milosti oproti hermeneutike podozrenia tvorí trajektóriu pohybu od „neznámeho boha“ smerom k „Bohu lásky“, jedinému pravému Bohu, ktorý vlastnou smrťou vo svojom Synovi ponúkol záchranu ako nezaslúžený dar. Biblická teológia zvyčajne vstupuje do konfliktu s náboženským aj filozofickým poznaním v každej dobe. Je obdivuhodné, s akou odvahou a pokorou sa Pavol nezdráha do takého rizika ísť po tom, čo bol na viacerých miestach atakovaný a verejne zosmiešnený.

Obdobie patristiky

V období cirkevných otcov naďalej pretrvávajú misijné úsilie a interkontinentálny presah zvestovania evanjelia najmä v Európe. Výpovedný je komentár Origéna (185–253 AD) k Žalmu 36.

„Všetci, v ktorých Kristus hovorí, to znamená každý čestný muž a kazateľ, ktorý hovorí slovo Božie, aby priviedol ľudí k spásu – a nie iba apoštoly a proroci – môže byť nazvaný šípmo Božím. Ale čo je smutné, vidím len málo šípov Božích. Je len veľmi málo tých, ktorí zapália srdce poslucháča, ťahajú ho preč od hriechu a privedú k pokániu. Málokto dokáže tak hovoriť, aby srdce jeho poslucháčov bolo v hĺbke usvedčené a ich oči plakali ľútosťou. Existuje len veľmi málo takých, ktorí odhalia svetlo budúcej nádeje, div neba a slávu Božieho kráľovstva s takou mocou, že ich vášnivé kázanie presvedčí ľudí opovrhnuť viditeľným a túžiť po neviditeľnom, zavrhnúť dočasné a hľadať večné. Zo všetkých je len málo kazateľov takého kalibru.“

Napriek niektorým svojim kontroverzným stránkam Origén je spolu s Augustínom považovaný za jedného z najväčších géniov ranej cirkvi. Bol zakladateľom biblickej vedy a aj keď nebol prvým biblickým komentátorom, pretože ako prvý rozvinul princípy expozície, metodiku explikácie a široké spektrum aplikácie textov, ktoré boli predmetom homílie. Svojimi spismi o Bohu, svete a rôznych náboženstvách zaviedol systematický prístup k teológii a spracoval úvahy o tom, že kresťanstvo je inteligentné náboženstvo, ktoré má v sebe všetko potrebné na to, aby pozitívne zasiahlo celý svet.

Fenomén „Konštantín a Metod“ (815–885 AD)

Modifikáciu pavlovskej paradigmy v podmienkach byzantskej kultúry výborne reprezentuje práve misia Konštantína a Metoda. Obaja súrodenci pochádzali zo siedmich detí a vyrastali v rodine vysokého štátneho úradníka. Už samotná táto skutočnosť prejedukuje mimoriadnu výbavu ich osobnosti po stránke intelektuálnej, sociálnej a komunikačnej, ktorú im zabezpečila v prvom rade ich vlastná rodina. Význam rodiny, jej duchovnej atmosféry a kultúrneho smerovania, je tak zhmotnený v celoživotnej misii oboch bratov, ktorí bok po boku zvládli všetky peripetie súvisiace s ich duchovným poslaním. Na svojich cestách striedali rôzne oblasti krajiny Byzancie, Veľkej Moravy, Blatenského kniežatstva, Ríma, čo si vyžadovalo človeka psychicky odolného a diplomaticky zdatného. Rodina aj v tomto zohrala kľúčovú úlohu.

Ako misionári zvládli jazykové výzvy svojej doby. Ovládali jazyky: latin- ský, hebrejský a grécky. Získali akademické zručnosti na špičkovej úrovni, čo im umožnilo úspešne vyriešiť intelektuálne a lingvistické výzvy súvisiace s ich neskoršou misiou v Strednej Európe. Nestačí len vedieť „čo“, ale je potrebné vedieť „ako“ – teda zvládnuť umenie komunikovať poznané. Skutočnosť, že sa im podarilo presvedčiť cirkevné authority, aby autorizovali nový liturgický jazyk ukazuje na mimoriadny apologetický dar byzantských misionárov na jednej strane, ale rovnako aj veľkorysosť a otvorenosť novým veciam na strane vtedajšej cirkevnej inštitúcie.

Obaja misionári vyrastali v liturgii východného obradu. Ich vyvážená spiritualita, podľa ktorej sakrálna a profánna sa spájalo v misii do jedného celku, im umožnila odvážne vstúpiť do procesu tvorby liturgie v novom jazyku tak, aby bola kompatibilná so západným obradom. Vyváženosť kreativity a kontinuity v liturgii sa stáva naliehavou výzvou pre cirkev v každej dobe. Nemusí pritom nevyhnutne ísť o rámec svetových

dnes zo všetkého najviac podobá veľkej rozvetvenej myšlienke.

Konštantín a Metod predstavujú veľkú inšpiráciu i pre súčasné ekumenické hnutie. Obaja patrili k východnej Ortodoxnej cirkvi. Rozdelenú cirkev svojou misiou prekvapujúcim spôsobom premostovali. Ich úsilie smerovalo k západnej katolíckej cirkvi. Podarilo sa im na čas dosiahnuť, že pápež prijal staroslovienčinu za liturgický jazyk.

No najsilnejším odkazom je toto: Predstavte si, že v prvom storočí nášho letopočtu v Palestíne neznámy evanjelista vloží do úst Ježišovi, hlavnej postave svojej knihy vetu: „*Toto evanjelium bude hlásané po celom svete, a potom príde koniec.*“ Píše to v malej rímskej provincii, kde je drvivá väčšina obyvateľov negramotná, v čase keď kniha v dnešnom zmysle slova neexistuje, zvitky predstavujú luxusný tovar, vlastnia ho, v jedinom exemplári, iba náboženské skupiny. Muselo uplynúť ďalších 14 storočí, aby sa objavil Gutenberg a vynález knihtače, aby prišiel Luther a preložil Bibliu do národného jazyka. Celé tie stáročia mnisi v tichu kláštorov posvätné texty prepisovali, aby ich v neporušenom tvare odovzdali ďalšej generácii. Dnes vidíme, že Ježišove slová sa zázračne naplnili, evanjelium je preložené a publikované po celom svete, takmer vo všetkých jazykoch sveta. Kdesi na začiatku toho stoja v 9. storočí Konštantín a Metod so svojím odvážnym projektom prekladu evanjelií do slovienského jazyka. Svojou víziou predbehli svet o sedem storočí. V katolíckej cirkvi bola myšlienka národných jazykov prijatá až v šesťdesiatych rokoch minulého storočia, na druhom vatikánskom koncile. Nuž, v tom vidím veľkosť Konštantia a Metoda a ich obrovský prínos pre dejiny kresťanstva.

Sú to osobnosti ekumény. Načas prepojili záujmy východnej ortodoxnej a západnej Katolíckej cirkvi, tým že presvedčili pápeža, aby uznal staroslovienčinu za liturgický jazyk. Osobnosti Európskeho významu, lebo stavali mosty medzi rozdeľmi národmi. ■

misii, ktorých druhú explóziu, ak by sme obdobie reformácie⁷ vnímali ako prvú, registrujeme najmä po roku 1900. Migrácia obyvateľstva, otvorenosť hraníc a sloboda cestovania takéto zmeny zvyčajne vyvolávajú.

Záver

Výzva Konštantínovsko-Methodovskej apologetiky pre súčasnosť sa preto transformuje na zodpovedanie otázky, či poznáme evanjelium, či mu dnes dobre rozumieme v biblickom zmysle. Či sme presvedčení o jeho moci a pravde. Či dokážeme rozpoznávať znamenia našej doby. Či vieme komunikovať evanjelium relevantným spôsobom. Či vôbec máme komu ho zvestovať. Či my sami sme „doma“ a to nielen v zmysle teologickom ale aj ekleziologickom. Či my prví žijeme evanjelium tak oddane a presvedčivo, že sa stávame origénovskými šípmi Boha. Postkresťanská Európa o svojich duchovných koreňoch hovorí čím ďalej

1. Výraz „posledné dni“ nachádzame v textoch SZ ako aj v pastoraálnych epištolách. Vztahuje sa na obdobie po príchode Mesiasa na zem. V eschatologickej perspektíve môže označovať obdobie až do dňa súdu Božieho.
2. V širšom zmysle slova sa jedná o podanie vysvetlenia, argumentov a obhajobu tvrdení alebo postojov. Užší význam pojmu smeruje k oficiálnemu prehláseniu resp. vysvetleniu, ktoré rečník adresuje svojim oponentom za prítomnosti arbitra pred širším prítomným publikom.
3. Mk 13,9-13; Lk 12,11; Lk 21,14.
4. „Zhováral sa teda v synagóge so Židmi a s bohobojnými mužmi a na námestí deň po deň so všetkými, s ktorými sa práve zišiel.“ (Sk 17,17)
5. Epikurejci vyznávali tichý a pokojný život bez emotívnych turbulencií a bolesti. Vyznávali polyteizmus, preto neuznávali zodpovednosť človeka pred Stvoriteľom. Vychádzajúc z učenia Demokrita a Leukipa verili, že bohovia prebývajú v kozmickom priestore a pozostávajú z hmoty univerza. Ich antropológia bola dichotomická založená na atomizme, podľa nej sa existencia človeka smrťou skončí. Stoici boli zameraní na

tým menej a Slovensko nie je pod vládou evanjelia.⁸ Cieľom apologetiky a evanjelizácie sa tak paradoxne, napriek úspešnej misii sv. Konštantína a Metoda, stávajú my sami. ■

Zoznam použitej literatúry:

- Campbell-Jack, Campbell, & McGrath, Gavin. & Evans, Stephen. *New Dictionary of Christian Apologetics*. IVP, Leicester 2006.
 - Carson, Donald Alan. *The Gagging of God*. Zondervan, Grand Rapids, Michigan 1996.
 - Green, Michael. *Evangelism in the Early Church*. Wm. B. Eerdmans Publishing Co., Grand Rapids 2004.
 - McGrath, Alister. *A Passion For Truth*. IVP, Downers Grove '96.
 - Vanhoozer, Kevin. J. *Dictionary for Theological Interpretation of the Bible*. Baker Academic, Grand Rapids 2005.
 - Vine W. E. & Unger M. F. & White W. *Complete Expository Dictionary of Old and New Testament Words*. Thomas Nelson Publishers, Nashville 1985. I
 - Veith, Gene Edward, Jr. *Postmodern Times*. Crossway Books, Wheaton 1994.
- radost, zážitok a pôžitok. Za jediné dobro považovali život v čestnosti, čo sa dosahovalo harmóniou s rozumom. Ich vnímanie univerza bolo kauzálne, preto vyjadrením postojov k životu a svetu bol fatalizmus. Ochoťne hovorili o „bohu“ ale nie o transcendentnom „Bohu“. Chápanie zla bolo relativizované, pretože svet bol statický celok neschopný progresu.
6. Aj keď mal prominentné postavenie v Alexandrijskej škole, Koptická cirkev bola nútená ho vylúčiť pre falošné predstavy, ktoré zastával. Veril v spásu diavla a univerzálnu spásu všetkých ľudí. Z vlastného rozhodnutia sa stal eunúchom. Ostatné cirkvi ho tiež exkomunikovali aj jeho nasledovníkov. Jeho spisy boli odmietnuté na koncile v Konštantínopoli v r. 553 AD.
 7. Obdobie reformácie (1400-1750) aj vďaka zámorským plavbám prinieslo rozvoj svetovej misie. V dejinách misie najmä Unitas Fratrum (Jednota bratská alebo Moravská bratia) je považovaná za unikátny fenomén. Komunita v Herrnhut v priebehu 30 rokov vyslala viac než 300 misionárov do všetkých kontinentov sveta.
 8. Z homílie biskupa Baláža na púti v Turci v r. 2009.

Nová kniha: POD HLADINOU

Autor: STEPHEN ETHES

Vydavateľ: Únia detí, dorastu a mládeže, 2013

Počet strán: 303, Cena: 10 EUR

Pre zbory a skupinové objednávky nad 5ks je akciová cena 8 EUR do konca júna 2013. Objednávky posielajte e-mailom kancelaria@cbza.sk, alebo telefonicky 041 76 45 601, Eva Bechná.

O čom kniha je: Čitateľ získa prehľad o základných kresťanských pravdách, teologických pojmoch a súčasných názoroch na niektoré aktuálne témy, napríklad, stvorenie, autorita Písma a pod.

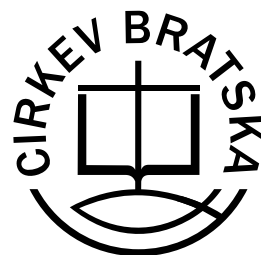
Pre koho kniha je: Autor sa usiloval stručne, prehľadne a fundovane informovať čitateľa o rôznych teologických názoroch v dejinách i v súčasnosti, o prebiehajúcich diskusiách na rôzne témy, ktoré súvisia so životom veriaceho človeka a cirkvi. Kniha je určená nielen kazateľom a učiteľom, študentom teológie a filozofie, či pracovníkom s deťmi, dorastom i mládežou v zbore, ale každému, kto chce viac porozumieť Písmu.

Slovo vydavateľa: Na rozdiel od zahraničia, kde je dostatok podobnej literatúry, slovenský knižný trh vážne zaostáva v tomto ohľade, a to napriek tomu, že viac ako 20 rokov máme slobodu tlače. Keďže knihy dogmatiky sú v zahraničí drahé, jazykovo náročné a veľkosťou rozsiahle, rozhodli sme sa vydať knihu, ktorá bude cenovo dostupná, rozsahom prijateľná, obsahom aktuálna a jazykom zrozumiteľná. A predovšetkým – užitočná. Veríme, že ten, kto premýšľa o zákone Hospodínovom, je pozhnaný. Kniha „Pod hladinou“ je na to dobrým nástrojom.

Z ROKOVANIA RADY CIRKVI BRATSKEJ

APRÍL 2013

Spoločné modlitby na základe Jn 6, 5-58 viedol Peter Prištiak.

Rada upresnila návrhy zloženia jednotlivých konferenčných komisií.

Rada navrhne Konferencii CB v SR predĺženie mandátu tajomníčky pre dorast a mládež, Evy Myjavcovej a revízoriek: Anne Fazekašovej a Zlatici Grexovej.

Rada diskutovala o konferenčných návrhoch Komisie pre Poriadok a zaviazala sa podporiť ich na nadväzujúcej Konferencii.

Rada pošle urýchlenu volebnú komisiu svoj návrh konferenčného uznesenia o doplnení chýbajúceho člena Rady.

Rada rozhodla o poskytnutí pôžičky z Waderovej nadácie pre Zbor Michalovce vo výške 20 000 EUR.

Rada poverila Martina Jurču zastupovaním Cirkvi bratskej v súvislosti s Pochodom za život na jeseň 2013.

Rada delegovala Slavomíra Polohu a Jaroslava Maďara na Valné zhromaždenie Slovenskej biblickej spoločnosti.

Rada pošle podporný list do zborov v súvislosti s letným celoslovenským pobytom seniorov.

Rada menovala Ivana André a Jána Komrsku za členov Správnej rady Diakonického združenia Betánia, ú. z. CB.

Rada vzala na vedomie informáciu o zámere evanjelizačnej práce Ervina Mittelmanna v Košiciach a odporučila evanjelizačno-misijnému odboru, aby s ním analyzoval jeho ciele a prostriedky tak, aby sa mohli prerokovať v 2. polroku 2013.

Rada viedla rozhovor so správcom a hospodárom Zboru CB v Leviciach o živote a potrebách stanice v Trnave.

Rada vzala na vedomie informáciu o procese hľadania riaditeľa Základnej cirkevnej školy Narnia v Bratislave.

Rada súhlasí s čerpaním študijného voľna Josefa Sýkora v rozsahu 8 týždňov v lete 2013 a Tibora Máhrika v rozsahu 4 týždňov.

Tajomník pripomenie všetkým kazateľom nutnosť dodržiavania Smernice k študijnému voľnu.

Zapísal: Ján Henžel

ENGLISH BIBLE CAMP: SALAŠ NA SKALE

Termín: 20. 7. 2013–27. 7. 2013

Miesto: TH Drotár, Hronec

KAŽDÝ ROK ROVNAKÝ A PREDSA INÝ!

Čo je rovnaké?

English Bible camp je letný pobyt pre deti od 8 do 12 rokov, kde kombinujeme biblické príbehy s diskusiou, angličtinou, hrami, športami, súťažami a tvorivosťou. Tento rok je rovnaké aj miesto a väčšina vedúcich.

Čo je iné?

Každý rok iná téma, nové hry a súťaže a vždy nejaké prekvapenie! Vždy sa pridávajú nové deti, občas nový vedúci a dúfame, že budeme mať aj nových anglických dobrovoľníkov.

Čo sa skrýva za názvom Salaš na skale sa dozviete, keď prídete!

Cena:
120€ + 10€ doprava

O DÔLEŽITOSTI SYMBOLOV

ŠTEFAN MARKUŠ,

**Prezident Českej republiky
vyvesil na dvore pražského
hradu vlajku Európskej únie.**

**Na slávnostnom akte sa zú-
častnil aj predseda
Európskej komisie,
José Manuel Barroso.**

**Národná vlajka je symbolom
identity. Ak gesto na Hrad-
čanoch naznačuje premenu
českého euroskepticizmu
na eurooptimizmus, potom
kombinácia symbolov – hes-
la na prezidentskej vlajke
„Pravda víťazí“ a dvanástich
hviezdičiek na vlajke EÚ –
svedčia o zmnožení identít.**

**Dve vlajky vedľa seba teda
hovorí o dvoch identitách.
Život s viacnásobnou identi-
tou je pre mnohých dilemou.**

**Niekde vedie k harmónii,
inde vytvára pocit hrozby.**

**Kedy je pohodou a kedy
velí k ostrážitosti**

Daniel Raus, počas náboženského vysielanie Českého rozhlasu svojich poslucháčov poučil. Autor symbolu na európskej vlajke vraj bol inšpirovaný biblickou ideou. Dvanásť hviezd na modrom podklade môže pritom znamenať všeličo. Núti myslieť na dvanásť apoštolov, alebo na počet dvanástich Izraelských kmeňov. Naznačujú dvanásť mesiacov v roku, alebo znaky na zverokruhu? Tvorcu vlajky zaujal asi príbeh záhadnej ženy s vencom na hlave, ozdobeným dvanástimi hviezdami (Zj 12, 1). Na vlajke Únie sú tak znázornené symboly, ktoré vedome či nevedome vyjadrujú kresťanské korene európskeho kontinentu. Zmienku o Bohu v ústave EÚ aj v iných jej dokumentoch politici už odmietli, možno práve preto, aby sa biblické symboly neopakovali. Nech to je tak či onak, môžeme byť spokojní, že napriek ateistickej orientácii súčasnej Európy tieto symboly vidíme na každom liste z Bruselu a na každej budove štátnej správy. Na budove sídla slovenského prezidenta zdvojené kresťanské symboly ešte nevejú. Nazdávame sa, že v krajine kde preambula ústavy tvrdí, že sme dedičmi cyrilo-metodského odkazu, spájanie symbolov, dvojkríža s hviezdikami, by malo dominovať.

Význam symbolov v živote ľudí je nezanedbateľný. K našej výbave patrí aj schopnosť zamieňať si symboly. Máme svoju štátnu príslušnosť, národnosť, náboženstvo (sme protestanti, katolíci, židia, moslimovia či agnostici), hlásime sa k nejakej politickej strane, hovoríme rôznymi jazykmi, fandíme Slovanu alebo Spartaku zo susedného

mesta. Nie raz sa stáva, že farby meníme. V politike je to celkom bežné. So všetkými odlišujúcimi znakmi však dokážeme vytvárať jednotu. Ak s viacnásobnými či vymenenými identitami vieme spoločne žiť, potom je to pozitívny jav. Obmieňanie identít však môže mať aj negatívne znamienko.

Indický kresťanský filozof V. Mangalwadi nedávno komentoval hollywoodsky film so zaujímavým názvom Wall Street: Money Never Sleeps (Peniaze nikdy nespia). Dej naznačuje, ako Američania v modernej dobe cielene menia svoje historické motto „Dúfame v Boha“ na „Dúfame v chamtivosť“ (In Greed we Trust). Film chce varovať divákov pred zmenou, ktorá prichádza nebadane a fascinuje občanov. Chamtivosť ľudí vytláča Boha na okraj. Korupcia je spoločnosťou čoraz viac akceptovaná. Pointou príbehu je (ne)škodlivý fakt, že symboly si cestou života priberáme aj vymieňame. Vzdávaním sa osvedčených hodnôt meníme našu identitu. Čo v našom živote zostane nezmenené?

Príbeh ženy s vencom a hviezdami na hlave, je však o inom. Dvanásť ozdôb sa v apokalyptickom zápase ženy nestratí. Aktivita „meničov“ ľudskej identity sa evidentne vyhrocuje: „...diabol zostúpil k vám veľmi nazlostený, lebo vie, že má málo času“ (Zj 12, 12). Existuje premyslený plán vymeniť pôvodné symboly za symboly so záporným znamienkom. Niektoré sú veľmi aktívne, lebo má málo času. Nedať príležitosť k využitiu diabolského času je úlohou doby. Existujú hodnoty, o ktoré v živote nesmieme prísť. ■

DIALÓG

05/2013, VI. ročník

MLADÝCH

EDITORIAL

Počas májových prechádzok si neviem nevšimnúť zalúbené páriky. V horšom prípade sa okázalo bozkávajú a ohmatávajú, (dúfam, že ešte stále) pohoršujú svoje okolie, v tom lepšom nerobia takmer nič, len sa prechádzajú, posedávajú na lavičkách alebo vylihujú v parku.

Veľmi mi prekáža, keď mám niečo robiť a neviem, aký to má zmysel. Keď pozorujem tých zalúbencov, ktorí nerobia takmer nič, hovorím si: Načo je to dobré? Veď to je zabitý čas! Zalúbení ľudia majú toľko energie, že dokážu robiť úžasné veci! A oni namiesto toho, plytvajú časom tým, že vysedávajú na lavičke v parku. Aké mrhanie!

No neskôr mi to došlo: Oni nepotrebujú robiť nič. Im stačí priomnosť toho druhého a vzájomná blízkosť. Pre nich to má zmysel.

Nie je to s ľudským vzťahom k Bohu rovnako? Je dôležité si to uvedomiť, obzvlášť v našom protestantskom prostredí, ktoré kladie veľký dôraz na praktické prejavy znovuzrodeného života. Často zbožnosť a duchovnosť vnímame ako pravidelné modlitby, štúdium Biblie a aktívnu službu. To je ešte umocnené kultúrou, ktorá uprednostňuje výkon a úspech. Vedomie našej identity Božích detí potom prehlušuje snaha o zbožný život.

Nech nás k hľadaniu intenzívnej Božej prítomnosti inšpirujú zalúbenci. Stíšme sa a venujme pozornosť len Bohu. Obmedzme podnety z okolia i z nášho vnútra. Nájdime si čas, keď nebudeme pracovať, pozerať telku, počúvať hudbu alebo čítať knihy. No zároveň mlčme. Stíšme aj svoje vnútro a nastavme svoju dušu na Božiu prítomnosť. Tak ako fyzické prejavy lásky dvoch ľudí sú najintímnejšou vecou ich vzťahu, aj intenzívna Božia blízkosť je veľmi intímou vecou. Ak neodstránime rušivé podnety, intimitu nezažijeme.

Šimon Evin

redakčná rada:

Eva Myjavcová (predsedníčka)
Juraj Institoris
Bohuslav Piatko

redakcia:

Jana Lesňáková (Cabadajová)
Šimon Evin
Nad'a Klaudíny
Juraj Sabol

grafické spracovanie: **Nad'a Klaudíny**

KONTAKTY:

vedúca redaktorka: **Eva Kianičková**
e-mail: **kianickova.eva@gmail.com**
mobil: **+421 903 822 042**

KOMENTUJTE témy z Dialógu aj z Dialógu mladých! Takisto, ak radi píšete **BLOGY**, alebo robíte **FOTKY**, neváhajte a ozvite sa nám, radi vám dáme priestor pre uverejnenie! Svoje reakcie a iné príspevky nám posielajte na:

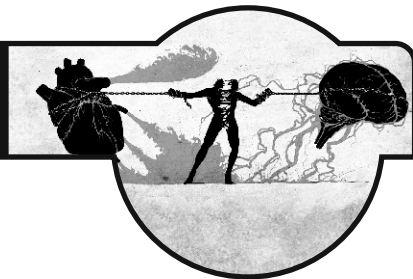
dialogmladych@gmail.com

Takisto sa môžete zapojiť do diskusie na:

www.mediasvatava.sk

Tešíme sa na ďalšiu spoluprácu :)

emócie vs. rozum

anketa

***Aké otázky si kladieš pred tým,
než začneš s niekým chodiť?***

- Milujem ju? Miluje ona mňa? To je všetko podstatné.
- Je to Božia vôľa aby som chodil s tým človekom?
- Miluje Boha viac, než seba? Je schopný ma viesť (životne aj duchovne)? Aké má postoje k službe, sebe, svojej rodine, politike, spoločnosti a zodpovednosti všeobecne? Je to môj priateľ, s ktorým sa budem vedieť porozprávať, aj keď budeme mať 70 rokov? Ako rieši konflikty? Na akej úrovni je jeho komunikácia a schopnosť počúvať a či je ochotný robiť oboje?
- Má ma naozaj rád? Mal predtým mnou veľa vzťahov? (aby som vedela, či nie je prelietavý) Máme spoločné názory, záľuby...?
- Máme spoločné záujmy? Dialka? Čo cítim, keď sa máme stretnúť? Teším sa na neho? Ako sa cítim keď som pri ňom? Má náš vzťah budúcnosť, perspektívu?
- Aký je? Ako sa správa k deťom? Ako sa správa ku mne? Má zmysel pre humor? Verí v Boha podobným spôsobom ako ja? Môžem sa s ním o tom rozprávať? Viem si

predstaviť našu spoločnú budúcnosť v manželstve? Čo si o našom vzťahu myslí Boh?

- Bola by som schopná s týmto človekom prežiť celý život? Poznám dobre jeho vnútro? Váži si ma takú, aká som?
- Je úprimný kresťan, ktorý rastie vo svojom vzťahu s PB? Je služobník? Má rád viac PB ako mňa?
- Či ma mamka nezaškrtí keď s ňou prídem domov :)
- Nesklamem ho? Nesklame on mňa? Je to, čo cítim ozajstná láska, alebo len pobláznenie, ktoré aj tak vyprchá?
- Je to človek, ktorý žije s Pánom každý deň? Má povolanie ísť na misiu (prípadne chce žiť v zahraničí), alebo má túžbu slúžiť doma? Aké ma hodnoty, priority (život s Pánom, rodina, služba, kariéra, deti, šport, kamaráti)? Aký vzťah má s najbližšími ľuďmi okolo seba?
- Som schopný viesť ten vzťah? Som vyrovnaný sám so sebou (nefaháť svoje problémy do vzťahu)? Som dosť zodpovedný? Je to naozaj dievča, s ktorým chcem byť a milovať ju, alebo si len potrebujem niečo dokazovať?
- Páči sa mi? Zloží má jej pohľad k zemi? :-) Má rada šport? Je nefajčiarka? (dúfam, že áno) Čo sa mi na nej nepáči? Páči sa mi niekto viac? (aj keď len platonicke) Kam chodí/chodila do školy (intelektuálna stránka)? Čo má na Facebooku v profile (bohužiaľ aj to)? Je šanca že spolu vydržíme navždy?

dva sa majú lepšie ako jeden

„...a potom bola svadba a tí dvaja žili šťastne, až kým nepomreli.“ Asi každý z nás pozná tento výrok už od skorých detských čias. Každý, komu rodičia čítali rozprávky, resp. kto si ich neskôr čítal sám, sa s týmito slovami určite stretol. V rozprávkach sa to väčšinou končí týmito strohým konštatovaním, nespomínajú sa detaily toho, ako sa ten konkrétny – zväčša romantický vzťah – vyvíjal ďalej; a takisto ani to, aké to bolo vtedy, keď už romantika trochu vyprchala. Ale veď... je to len rozprávka. Každopádne, možno by sme radi žili v takej „rozprávke“... veď nikto sa nežení ani nevydáva s tým, že sa chce celý zvyšok života s niekým „nerváčiť“, trápiť, či bojovať. Ale ako na to?

Najskôr si položíme niekoľko otázok, ktoré sa týkajú **motivácie**.

Ak chcem ísť do partnerského vzťahu, tak prečo? Prečo nad ním vôbec uvažujem? Dôvody môžu byť rôzne, napríklad:

- doma to už neviem s rodičmi vydržať; chcem sa čím skôr oženiť, či vydať a vypadnúť z domu;
- mám toľko problémov, že potrebujem niekoho, kto by mi s nimi pomohol;
- všetci okolo mňa už niekoho majú a ja prežívam určitý tlak zo strany okolia;
- hormóny vo mne pracujú naplno a moje telo si žiada sexuálne naplnenie;
- jednoducho potrebujem niekoho blízkeho, s kým by som sa delil/a o to dobré aj zlé;
- manželstvo a rodinu vidím ako dobrý a zdravý model spolužitia, v ktorom by som mohol/a dosiahnuť naplnenie a cítil sa na taký vzťah zrelý/á;

Tých dôvodov by zaiste mohlo byť oveľa viac a zámerne som uviedol motívy dobré aj zlé. Je určite dôležité pravdivo a úprimne si zodpovedať otázku motivácie pre prípadný vzťah, a to tak pred Bohom, ako aj pred sebou samým. Je legitímne hľadať naplnenie v blízkom vzťahu, pretože s potrebou vzťahu sme boli stvorení: „Nie je dobré, aby bol človek sám“ hovorí Boh už v samom počiatku existencie človeka. Aby som nezostal sám neznamená však iba to, že musím s niekým chodiť, alebo sa oženiť, či vydať. Môžem mať veľa priateľov, kolegov, spolužiakov, príbuzných, ľudí zo spoločenstva, s ktorými potrebujem vzťahov môžem mať naplnenú.

Partnerský vzťah je predsa len iný – je exkluzívny, jedinečný, nezameniteľný. Chodením nazývame partnerský vzťah,

v ktorom sa usilujem seba aj toho druhého bližšie spoznať za účelom sobáša. Inými slovami – spoznať, či je to „ten pravý, tá pravá“ pre naše vzájomné celoživotné spolužitie. Partnerský vzťah potom vyvrcholí vzájomným záväzkom lásky, úcty a vernosti po zvyšok života („až kým nás smrť nerozdelí“). A zavŕšením tohto procesu je vzájomné vydanie sa partnerovi a telesné splynutie.

V prípade, ak v procese poznávania jeden druhého zistíme, že z nejakých dôvodov náš partnerský vzťah nechceme zavŕšiť manželstvom, je legitímne vzťah ukončiť.

Aké kvality očakávam od svojho partnera? Táto otázka dosť súvisí s mojim vlastným nastavením. Stojí za to napísať si svoje hodnoty a zoradiť ich podľa dôležitosti. Zodpovedať si otázky typu: O čo chcem v živote usilovať? Čo chcem dosiahnuť? Ako a kedy to chcem dosiahnuť? Aké sú moje obdarovania a ako vnímam, že si ich chce Pán Boh použiť teraz a v budúcnosti? Keď som si už zadefinoval svoje životné nasmerovanie, môžem rozmyšľať o partnerovi. Teraz už totiž viem, čo môžem ponúknuť jemu a čím prispieť do nášho spoločného vzťahu ja. **Na najdôležitejších hodnotách sa potrebujeme zhodnúť**, inak budeme neustále a zraňujúco vzájomne narážať. (Bez toho by predstava takéhoto vzťahu bola ďaleko od spomínanej rozprávky ... :).

tieto články, ako aj mnohé iné, nájdete na
dialog-mladych.blogspot.com

Oveľa skôr ako nastane ten deň, keď sa rozhodnem do vzťahu vstúpiť, mám jedinečnú príležitosť **pracovať na svojej príprave** pre partnerský vzťah. Môžem rozvíjať svoj vzťah s Bohom (poznávať Ho a rozoznávať Jeho osobné vedenie), môžem sa učiť pokore, úcte, obetavosti, nezištnej láske, naučiť sa odpúšťať a žiadať o odpustenie,... všetky tieto zručnosti určite využijem nielen v partnerskom vzťahu ale aj v bežnom živote. A to, čo ešte určite môžem, je žiadať Boha, aby toho, ktorého pre mňa pripravuje, budoval a žehnal, chránil a viedol. Hoci ja ešte teraz neviem, kto to je. Boh však vie. Aj to je dobrá investícia do nášho budúceho manželstva.

Skôr, ako sa dve cesty spoja v jednu, ruká navlečie prstienok na prst milovanej osoby, ústa vyslovia slová vzájomného záväzku, a potom sa spoja v prvom manželskom bozku – je dosť práce na obrusovaní charakterov a pováh tých dvoch „koliesok“, aby zapadali hladko do seba a vytvorili súkolie, ktoré bude harmonicky pracovať v masinke spoločného života. A hoci to obrusovanie bude v manželstve pokračovať, tá práca predtým určite stojí za to!

Vladimír Sochor
YWAM – Rodiny s poslaním

BLOGervin

vzťahy: emócie alebo rozum?

„Ako je Cirkev podriadená Kristovi, tak vo všetkom (nech sú podriadené) aj ženy mužom. Muži, milujte svoje ženy, ako aj Kristus miloval Cirkev a vydal za ňu samého seba.“ Ef 5, 24–25

Práve sme doma s nachladenou dcérou Mimkou dopozerali rozprávkový film: Nekonečný príbeh. Mne to pripomína nekonečný príbeh riešenia vzťahov. Svet cez médiá dokonalým spôsobom vtlačá do ľudí a aj kresťanov totál disfunkčné modely. Dvaja sa stretnú, zamilujú sa a potom sa pohlavne spoja do jedného tela (začnú sexuálne žiť), potom riešia, či a akou formou budú žiť spolu. Slávnym vrcholom je svadba. Neslávny je však príchod každodennej reality aj s deťmi a problémami, ako napríklad vysoká hypotéka, strata alebo nenachádzanie zamestnania, ktoré uživí rodinu... Čo sa potom stáva je, že sa partneri potrebujú nejako „odreagovať“. Najlepšie so svojou partiou. Ako plynie čas, tak si muž uvedomí, že mu je lepšie s kamoškami a čím ďalej, tým viac času je mimo domu. Tu začínajú obrovské problémy s depresívnymi ženami. Muž sa s ňou nebude hádať, tak si nájde iné možnosti uspokojenia svojich potrieb napríklad cez porno alebo iný vzťah. A máme to tu...

Práve tu si plno ľudí povie: „Ale toto nebude môj príbeh. Môj príbeh bude práve ten, ktorý bude ten dobrý, krásny, odlišný...“ Ha... ha... ha... A ako to vieš? Nijako. Jeho a jej momentálne emócie sú presvedčené, že sa nachá-

dajú vo filme Rosamundy Pilcher. Sú v citovom opojení a práve vtedy robia vážne rozhodnutia. To nemôže dopadnúť dobre. Citové opojenie nesmie rozhodnúť o celoživotnej ceste človeka!

Pocity sú súčasťou rozumných kritérií. Vyjasni si veľmi vážne najskôr tieto otázky:

1. Si podriadený/á Kristovi a naozaj On určuje tvoje cesty a činy?
2. ONA: Poznáš správanie toho, do koho si zamilovaná? Ako sa správa ku svojej matke? Zarába toľko peňazí, aby uživil rodinu, alebo je flákač? Berie vážne milovanie Boha, Písma a cirkvi? Budeš ho vedieť celý život rešpektovať a ctíť si ho?
3. ON: Ako sa dievča, ktorá sa ti páči správa ku svojmu otcovi? Chceš, aby táto žena vychovávala tvoje deti? Budeš ju milovať za každých okolností? Aj keď príberie 20 kíl? Budeš ju chrániť a starať sa o ňu ako o 150-karátový diamant?

Vieš, vzťah nie je len zábava. Potrebujeme obidvoje: rozum aj emócie. Ak budeš mať rozum, budeš mať aj emócie. Naopak to žiaľ neplatí.

E.

<http://ranajkysjezisom.blogspot.com>

VŠETKY INFORMÁCIE NAJDEŠ NA WWW.CBHERMANOVCE.SK

OPÁL CAMP

MISSION: IMPOSSIBLE

14-18r od 30.6. do 6.7. 2013

11-13r od 7.7. do 13.7. 2013

35€ ak sa prihlásite **do konca apríla**

40€ ak sa prihlásite **do konca mája**

45€ prihlasovať sa môžete **do 20. júna**

Kontakty: Slavomír Krupa, Tel.: 0904 663 611, 0915 937 233, hermanovce@cb.sk
Organizátor: Zbor Cirkvi bratskej, Hermanovce nad Topľou 213, 094 34 Bystre

Zapojte sa aj vy do tvorby Dialógu: svatava@internet.sk,
v diskusnom fóre na: www.mediasvatava.sk, aj písané na adresu redakcie.